

OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjonelt

USA: Ledelseskriser, ikke troskrise!

Gunnel Vallquist, s. 1

En biskop att lita på

Nils Heyerdahl, s. 5

Nicolaus Cusanus –
motsetningenes forsoner

Ingrid Vad Nilsen, s. 8

«Samme kirke – ny ordning»,
om Den norske kirke og staten

Asbjørn Aarnes, s. 11

I Ordets tjeneste –
Anne-Lisa Amadou til minne

LEDELSESKRISE, IKKE TROSKRISE!

En rekke sexskandaler har rystet den katolske kirke i det siste: Geistliges misbruk av unge gutter. At mange både tyve og tredve år gamle forhold nå kommer massivt for dagen, gir feilaktig inntrykk av en slags epidemi der uforholdsmessig mange katolske geistlige og ordensfolk er rammet. Flere av sakene synes snarere relatert til homofili enn til pedofili, slik pressen gir inntrykk av. Å antyde, som Vatikanets pressetalsmann nylig gjorde, at homoseksuelle derfor bør utelukkes fra katolsk prestedtjeneste, synes noe bevisstløst: Troverdige etterlevelse av sølibatet krever et modent og avklart forhold til egen seksualitet, enten man er homo- eller heteroseksuell. Skort her skyldes langt på vei presteseminarenes utilstrekkelighet, godt hjulpet av et stadig mer sexorientert samfunn.

Graverende ting har skjedd i Australia, Canada, Irland, Frankrike, Storbritannia, Østerrike og Polen. De mest omfattende sakene er avdekket i Irland og i USA, i det siste særlig i erkebispedømmet Boston (cf. St. Olav 3:4).

Viktig å understreke, slik moralteologen Lisa Sowle Cahill gjorde nylig i *New York Times*, at dette er «en krise for geistligheten, ikke for troen». En omfattende undersøkelse blant Bostons katolikker støtter hennes poeng: 91 prosent av de spurte sier skandalene ikke har svekket deres tro. Hovedproblemet er ledelsens svikt: En ledelse som flyttet prester man visste drev med lysskye ting til stadig nye steder, og som senere betalte seg til taushet fra ofrene og fikk saksdokumenter hemmeligstempelt. En ledelse mer opptatt av kirkens «image» og overgripernes vel enn hensynet til barn og unge. «Et lukket samfunn langt på vei isolert fra vanlige menneskers virkelighet og verdier, og hvor mange aspekter ved menneskelig seksualitet fornektes,» skriver Cahill. Tanker i tråd med det presten Donald F. Cossenz påpekte i boken *The Changing Face of the Priesthood*, anmeldt her i St. Olav i fjor: En klerikal kultur som bidrar til å undertrykke ærlig dialog.

Legfolks oppgave, heter det spøkefullt, men ikke uten brodd, på amerikansk kirkemark, er «to pray, pay and obey». At «pay» nå viser seg å inkludere store hemmelige utbetalinger for presters gjentatte seksuelle overgrep, har falt ikke minst konservative katolikker, for hvem ukritisk lydighet og reverens overfor geistligheten er en overordnet katolsk dyd, tungt for brystet.

Men ledelsens svikt gjør ikke at legfolket nå svikter kirken. Det understreker bl. a. James Keenan, prest og moralteolog ved *Weston Jesuit School of Theology*, Boston, i en artikkel i engelske *The Tablet*. Massiv kritikk mot kirkens ledelse, men økt oppslutning og støtte til hjemlig prest og menighet, synes å være reaksjonen blant flertallet av engasjerte katolikker. Legfolkets stemme har aldri vært så robust, ifølge flere kommentatorer. Og nå tar de initiativet: Krever mer innsyn og medvirkning og slutt på strukturer som fremmer hemmeligholdelse, isolerer kirkens ledere og fritar dem fra å redegjøre for sine disposisjoner. Det tør være legfolkets stemme redaktøren i erkebispedømmet Bostons kirkeblad *The Pilot* hadde lyttet til, da han nyss på lederplass tok sølibatet opp til diskusjon og annonserte at kvinners ordinasjon ville være tema i neste nummer. Redaktøren er monsignore og nær venn av Bostons kardinal Bernhard Law, som nylig fikk et overveldende mistillitsvotum fra de rundt 3000 menighetsrådsmedlemmer han, ikke uten mot, men noe sent, hadde innkalt til møte. Kardinalens reaksjon på lederen var at den «skaper uheldig forvirring», en ikke ukjent klerikal holdning til en uønsket dagsorden.

Kirken, understreket pave Johannes Paul II for noen år siden, bør være som et hus av glass: Alt der inne bør tåle dagens lys. Skandalene i Boston viser til overmål hvor galt det kan gå når slik transparens mangler, og prosedyrer og administrative forføyninger unndras innsyn og kontroll. En indirekte påminnelse til katolske bispedømmer og deres administrasjon både om årvåkenhet og om åpen, rettferdig og etisk forsvarelig 'forretningsførsel' i ett og alt.

en biskop att lita på

AV GUNNEL VALLQUIST

Den katolska kyrkan lever sedan åtskilliga år i det slags undantagstillstånd som uppstår i slutet av ett pontifikat. Ett sådant 'fin de règne' innebär att den åldrige monarken, alltjämt principiellt allsmäktig, i praktiken utövar sin verksamhet – och sin auktoritet – inom ett alltmer reducerat område, medan den faktiska styrelsen sköts av en alltmer maktfullkomlig byråkrati, den romerska kurian.

Johannes Paulus II har de senaste åren varit fysiskt så bräcklig att han sett ut att kunna dö vilket ögonblick som helst, men när det gäller det som mest ligger honom om hjärtat: freden, människovärdet och ekumeniken, utsträckt även till de icke-kristna religionerna – då är han alltjämt i stånd till att fatta snabba och radikala

beslut, ofta stick i stäv mot omgivningens uppfattning. Det är i de stora sammanhangen denne påve har funnit sin kallelse och det är där han har sin karisma. När det gäller världens vara eller icke vara talar han som en profet, varnar och

påminner människan om hennes värdighet och djupaste längtan till förverkligande. Ingen gestalt i samtiden har väl en andlig auktoritet jämförbar med hans. Påvens uppgift inför världen tar alla hans krafter och det mesta av hans intresse. En stor del av ansvaret för kyrkans inre angelägenheter, missförhållanden och reformbehov har han delegerat, och som det tycks inte alltid till goda herdar.

Maktcentralisering utan motstycke

Ett av Andra Vatikankonciliet's viktigaste dokument fastslog att kyrkan skall styras av stiftsbiskoparna «med och under» påven. Detta har ännu inte genomförts eller ens börjat genomföras, varför en mängd brådsakande reformer inte kommer till stånd. De lokala biskoparnas och biskopskonferensernas roll har i stället alltmer kringkurits, Rom kräver att få kontrollera allt. Den centralisering av makten som nu råder är utan motstycke i kyrkans historia. Uppenbar

Gunnel Vallquist er forfatter og professor, fast medarbeider i St.

Olav og medlem av Svenska Akademien; hennes bøker om Det 2. Vatikankonsil, som hun fulgte på nært hold, kom i ny samlet utgave i 1999: «Dagbok från Rom. Andra

Vatikankonciliet – en kamp om fornyelse», Artos Bokforlag. Boken fæes i St. Olav Bokhandel.

och otvetydig är den romerska kurians strävan att återföra kyrkan till ett förkonciliärt stadium, inte minst genom diktatoriska utnämningar av reaktionära biskopar.

Det är lätt att konstatera att just de krishär- dar som nu plågar kyrkan står i direkt samman- hang med de få men tunga ingripanden i kon- ciliedebatten som påven Paulus VI gjorde efter intensiva påtryckningar från en reformfientlig minoritet. Det gällde framför allt två viktiga dokument: det ena om stiftsbiskoparnas förhål- lande till Rom, där Paulus VI tillfogade en «not» som gav ytterligare tyngd åt påvens betydelse och bidrog till den extrema centralisering vi nu ser och som Paulus egentligen ville motarbeta. Det andra var konstitutionen om förhållandet mellan skrift och tradition. En överväldigande majoritet, präglad av några årtiondens bibliska förnyelse, uttalade sig mot en formulering som sidoställde den kyrkliga traditionens läroaukto- ritet med Bibelns, medan en liten men oböjlig minoritet yrkade på en sådan formulering. För att tillmötesgå denna minoritet anbefalldes påven ett tillägg: «Kyrkan bygger inte sin visshet om uppenbarelsen enbart på den heliga skrift.» Därmed låg vägen öppen för en rad utomor- dentligt besynnerliga uttalanden som Tros- kongregationen i Rom avlätit på senare tid.

Ett par av de redan då mest brännande pro- blemen i kyrkan: födelsekontroll och obligato- riskt prästcelibat, fick konciliet överhuvudtaget inte diskutera. Dessa «reserverade påven för sig», och därmed har de inte kommit närmare sin – officiella – lösning.

*Helmuth Krätzl,
dr. theol. og dr. iur.
can., sedan 1977
hjälpbiskop i Wien.*

Yttrandefriheten och «das Kirchengvolksbegehren»

På ett område finns inga orsaker till klagomål: yt- randefrihetens. Förr tassa- des det i filttofflor och råd- plägades i slutna rum; nu kan var och en, inte minst teologer och till och med biskopar, publicera sig fritt i böcker, tidskrifter och tid- ningar. En av dessa rätt- framma kyrkomän är hjälp- biskopen i Wien, *Helmuth Krätzl*, (2001). När kardinal

König, en av de biskopar som målmedvetet gick in för att förverkliga konciliet i sitt stift, blev pensionerad 1985, valdes Krätzl till administra-

tor i ärkestiftet Wien och förväntades allmänt bli utnämnd till Königs efterträdare för att fort- sätta i samma anda. I stället kom den överras- kande utnämningen av den sedermera berykta- de benediktinmunken Groer, följd av ytterligare några mycket ovälkomna biskopsutnämningar. Allt detta signalerade en kursändring, påyrkad av politiskt reaktionära, särskilt högadliga kret- sar och verksamt stödd av den påvlige nuntien. Bitterheten och vreden var allmän, och nu var den österrikiska kyrko- krisen ett faktum, tusentals människor lämnade kyrkan.

Våren 1995, efter att Groer anklagats för sexuella övergrepp mot tidigare seminarister, utgick från Innsbrucks stift en appell, *Kirchengvolksbegehren*, som ställde en rad krav: medbestämmande vid biskopsutnämningar, likställdhet för män och kvinnor i kyrkan, positiv värdering av sexualite- ten i stället för fixering vid sexualmoral, större förståelse för människor i svåra situationer, som omgifta fränskilda och arbetslösa gifta präster. En namninsamling startade, och trots störakti- oner med försvunna listor etc. hade efter tre veckor en halv miljon människor undertecknat uppropet, bland dem flera framstående teolo- ger. 1998 utlyste biskoparna ett möte i Salzburg med temat *Dialog für Österreich*, som fick ett lyckat förlopp men ingen riktig uppföljning. Det spända förhållandet till Rom och de påtvungna biskoparna består.

Hjälpbiskop Helmuth Krätzl – ett vägörande inflytande

I detta klimat utövar Helmut Krätzl ett välgö- rande inflytande. Förutom talrika tidskriftsarti- klar har han också utgivit ett par personligt hållna böcker där han behandlar kyrkans kris: *Im Sprung gehemmt* (St. Gabriel 1998) och *Neue Freude an der Kirche* (Tyrolia 2001). Den förra titeln syftar på konciliet, som enligt Johannes XXIII:s önskan skulle innebära «ett språng framåt» men har hindrats i loppet. Den andra titeln klingar alltför optimistiskt i kontrast mot innehållet med dess omutliga kritik av rådande

Ett par av de redan då mest brännande problemen i kyrkan: födelsekontroll och obligatoriskt prästcelibat, fick konciliet överhuvudtaget inte diskutera.

förhållanden. I kapitel efter kapitel belyser Krätzl oförbehållsamt bristerna och problemen i kyrkan, för att sedan visa på de ljuspunkter och de öppningar för nya vägar som faktiskt finns. Och han finner dem konsekvent i Andra Vatikankonciliet och andan. I den nya boken går han rakt på sak: «Att jag älskar kyrkan trots allt, beror på att konciliet har präglat mitt liv som präst.» I och med konciliet började kyrkan lyssna och lära, inte enbart undervisa och tillrättavisa. «Kyrkan gör sig själv till dialog,» sade konciliepåven Paulus VI. Dialog med världen, med andra religioner och med andra kristna kyrkor och framför allt «den dialog som i vårt eget hus skall föras med iver och familjeanda». Detta uppdrag antog konciliet och genomförde med mod och tillförsikt. «Varför har det då på senare år uppstått så många svårigheter och invändningar, till den grad att somliga rentav ifrågasätter dialogen?»

Krätzl analyserar de olika spänningar som råder i dagens kyrka. Spänningar kan ha positiv, vitaliserande verkan, men de kan också hämma vitaliteten och blockera nödvändiga reformer. Ett viktigt avsnitt i boken gäller spänningen mellan läroämbete och teologi. Under konciliet visade sig detta spänningsförhållande, mellan

biskopar och teologer, fruktbart och utvecklande. Efter konciliet däremot, säger Krätzl, sviker episkopatet sin uppgift i dubbel måtto: dels genom förhastade ingripanden mot enskilda teologer utan att först ha satt sig i de komplicerade frågor det handlar om, dels genom att inte tillräckligt utöva sitt ansvar i kyrkan utan överlåta hela ansvaret åt «Rom». Så har läran om den påvliga «ofelbarheten» snabbt och plötsligt utvecklat sig

fastlagda teser. I praktiken innebär detta att man kräver lydnad för alla nya idéer från Troskongregationen. Den i samvetsfrihetens namn avskaffade «antimodernisteden» som alla ämbetsinnehavare före konciliet förutsattes avlägga har införts igen i uppdaterat skick; därtill har man föreskrivit en «trohetsed». Allt detta andas ideologisk panik: man försöker desperat åstadkomma en heltäckande kontroll över vad som tänks, tros och förkunnas i hela kyrkan. Det är uppenbart att sådant faktiskt inte kan genomföras, det *recipieras* helt enkelt inte av kyrkan; de flesta biskopar inser att «trohetseder» inte precis främjar sanningskärleken.

Krätzl ser ändå ljuspunkter: 1. den inomkyrkliga kritiken, som utövas mer frimodigt än någonsin förr; 2. en växande konsens bland teologerna internationellt. I väntan på en förändring arbetar de vidare, publicerar sina rön men söker också dialog med Rom; 3. en växande konsens mellan biskopar när det gäller lokalkyrkornas självständighet, äktenskapsfrågor etc.; 4. det teologiska utbytet inom ekumeniken; 5. den växande teologiska kompetensen bland lekfolket, som ofta överträffar «läroämbetets».

De frånskildas och omgiftas ställning

En av de svåraste frågor den katolska kyrkan kämpar med är de frånskildas och omgiftas ställning i kyrkan. Ett giltigt ingånget och fullbordat äktenskap gäller i princip hela livet. För detta finns ofrånkomliga Jesusord, och såväl den katolska som den ortodoxa kyrkan har alltid hävdats principen. Men när det kommer till praktiken divergerar öst från väst. Katolska kyrkan är starkt juridiskt präglad – ett romerskt arv – medan den ortodoxa är mer pragmatisk, mer pastoralt flexibel. Där återoppar man sig på Guds 'ekonomi', hans hushållning, som ser till varje människas konkreta situation och själsliga möjligheter. Det finns alltså plats för undantag, där man prioriterar den enskildes bästa, när regeln inte rimligen kan uppfyllas. Den katolska kyrkan kräver en strikt tillämpning av regeln: en katolik som gifter sig på nytt eller gifter sig med en frånskild utesluter sig själv från sakramenten.

Om denna stränghet för en tid lyckades hindra skilsmässor – men samtidigt medverkade till ökad dubbelmoral – så är det inte längre fallet. Katolska äktenskap går i sär ungefär lika ofta som andra, allmänna opinionen ger inte längre något stöd för motstånd mot skilsmässor, och varenda församling ställs inför det smärtsamma

*... de krishärddar
som nu plågar
kyrkan står i direkt
sammanhang med
de få men tunga
ingripanden i
konciliedebatten som
påven Paulus VI
gjorde efter
intensiva
påtryckningar från
en reformfientlig
minoritet.*

långt utöver de strikta gränser som Första Vatikankonciliet (1870) fastslog. Troskongregationen i Rom söker på allt sätt begränsa teologisk forskning i omstridda ämnen och framtvunga total konformitet genom att förbjuda «dissens» även i fråga om icke dogmatiskt

problemet: När fromma människor som gör sitt bästa för att leva kristet i sin iråkade situation kommer till nattvardsbordet, måste man då verkligen visa bort dem? Överallt i kyrkan önskar man en förändring av praxis, och teologer och biskopar har bemödat sig om att finna lösningar. Biskop Krätzl redogör i ett av de viktigaste kapitlen i sin bok för de olika stadierna i detta sökande.

1980 hölls i Rom en biskopssynod om familjen; kardinal Ratzinger, då ärkebiskop av München, rapporterade vid hemkomsten ett yttrande som han ansåg ha stor betydelse: «Driven av pastoral omtanke om dessa troende önskar synoden en ny och grundligare undersökning med hänsyn tagen också till Östkyrkans praxis, på det att den pastorala barmhärtigheten ytterligare skall vidgas.»

Följande år utfärdade påven tvärtom i encyklikan *Familiaris consortio* en sträng förklaring att när någon skapar förvirring i församlingen genom att leva i förhållanden som objektivt motsäger innebörden i eukaristien, så finns det bara en sak att göra: «Försoningen i botens sakrament (bikten), som öppnar vägen till eukaristiens sakrament (nattvarden), kan meddelas endast om

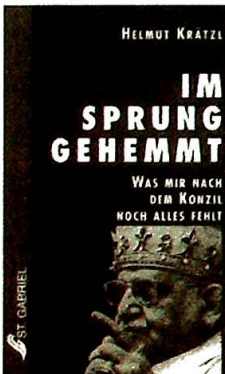
båda parter förpliktar sig till fullständig avhållsamhet.»

Encyklikan väckte ett utomordentligt uppseende. «De österrikiska biskoparna väntar sig – liksom säkerligen många andra biskopskonferenser – att utlovade nya undersökningar skall ge värdefull hjälp i ett allt tyngre pastoralt problem,» skrev kardinal König våren 1982. Men inga officiella meddelanden om någon undersökning hördes av. Under tiden blev problemet bara alltmer akut. Några tyska biskopar skrev ett herdabrev där de rekommenderade samtal «för att hjälpa de berörda att komma fram till ett personligt ansvarigt samvetsbeslut, som Kyrkan och församlingen får respektera». Detta föranledde ett «Uttalande» från Tros-

kongregationen, som vidhöll sitt förbud eftersom «borgerligt gifta fränskilda befinner sig i en situation som *objektivt* står i strid med den gudomliga lagen». Några österrikiska biskopar prövade samma väg som de tyska. De ville varken komma med ett «kommunionförbud» eller med en «officiell tillåtelse» utan framhöll att beslutet i sista hand bara kan träffas av den enskilde, som måste vara väl informerad om problemets omfattning.

Krätzl ser en viss ljusning i själva dialogen mellan biskoparna och Rom. Han resonerar: Kan inte en människa som lever objektivt i strid med kyrkolagen i vissa fall vara disponerad för att ta emot nattvarden? Kan man verkligen *vet* att denna person inte lever «i nådens tillstånd»? Han citerar dogmatikern Wilhelm Breuning: «En omgift fränskild är inte nödvändigtvis en kristen som lever i syndens tillstånd.» Troskongregationen har heller inte direkt använt dessa hårda uttryck, utan uppenbart undvikit dem. Men sommaren 2000 drömde en annan romersk myndighet (Det påvliga rådet för tolkning av lagtexter) till i brutala ordalag: Den heliga kommunionen får inte mottagas av dem som «hårdnackat framhärdar i uppenbar svår synd». Krätzl: «Med detta uttalande har det påvliga lagrådet, troligen i samförstånd med Troskongregationen och Sakramentskongregationen, fattat ett beslut som direkt drabbar en synnerligen nyanserad teologisk diskussion och ansvarsfulla pastorala bemödanden, och detta i en omfattning som säkerligen saknar motstycke i rådets historia.»

I denna sak finner Helmut Krätzl inga andra ljuspunkter än förhoppningen att biskoparna inte måtte förtröttnas i sina ansträngningar att hålla i gång ett samtal med Rom. I övrigt får man här som i många andra ting säga sig att det gäller att tålmodigt invänta nödvändiga reformer under ett annat pontifikat och att under tiden i stillhet lösa de pastorala problemen så att de troende «kan känna Kristi kärlek och Kyrkans mänskliga närhet».

I och med konciliet började kyrkan lyssna och lära, inte enbart undervisa och tillrättavisa.

Nicolaus Cusanus, motsetningenes forsoner

AV NILS HEYERDAHL

«Fordi sannheten er én og derfor fattbar for ethvert fritt intellekt, vil all religiøs ulikhet kunne forenes i én rett tro.» Ordene er hentet fra en bok skrevet i 1453. Foranledningen var en begivenhet som rystet datiden: Konstantinopel ble erobret av tyrkerne. Sitatet stammer fra epokens største filosof, Nicolaus Cusanus. I fjor var det 600 år siden han ble født.

Stephan Zweig skildrer i boken *Sternstunden der Menschheit* Konstantinopels fall som et av de skjellsettende øyeblikk i historien: et vendepunkt med vidtrekkende konsekvenser. Da nyheten om muslimenes erobring av Øst-romerrikets gamle hovedstad spredte seg i 1453, førte det til frykt, raseri og rop om en motoffensiv og korstog. Et Europa som fra før var skaket av indre konflikter, var truet av en ytre fiende: islam. Tiden var ikke lydhør for tanker om toleranse og forsoning. Men Nicolaus Cusanus talte tidsånden midt imot. Med klar henvisning til «nyheten om den tyrkiske sultans grusomme fremferd i Konstantinopel», skrev

han boken *Om trosfreden*, et bevisst og provoserende forsøk på å lede historiens strøm inn i et

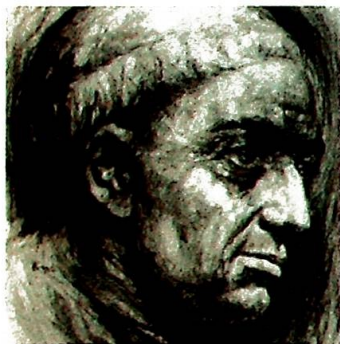
annet leie enn en opphisset samtid ønsket. Det er den samme Gud som dyrkes i alle verdens religioner og regioner, hevder han. På hver sin måte spiller de aspekter av den ene og evige sannhet. I møtet med andre kulturers religion og livstolkninger må man søke å gjenkjenne de delsannheter og verdier som finnes i det fremmede.

Cusanus lar representanter for nasjoner og religioner tre sammen for Guds åsyn i en slags himmelsk paneldebatt om grunnleggende trosprospørsmål. Rammefortellingen og det filosofisk-teologiske begrepsapparat Cusanus benytter, kan idag virke fjern og fremmed. Men grunnholdningen var ny, radikal og langt forut for sin tid. Her, som på andre områder, måtte Cusanus' ideer vente et halvt årtusen på å bli verdsatt. I løpet av de siste par mannsaldre er hans livsverk trukket frem av historiens halvmørke og viet fornyet interesse.

Nils Heyerdahl er teatersjef for Radioteatret, NRK; magistergrad i idehistorie med avhandling om Nicolaus Cusanus.

Allsidig praktiker – banebrytende teoretiker

Nicolaus fra Cues (1401 - 64) var ingen akademisk betrakter, men en aktiv deltaker i tidens liv. Den begavede elveskipperens sønnen fra Moseldalen fikk sin skolegang i Deventer i Holland og studerte deretter teologi, kirkerett, matematikk og klassisk litteratur ved universitetene i Heidelberg, Köln, Padua og Roma. Deretter begynner han en geistlig og kirkepolitisk løpebane. Han deltar på en rekke kirkemøter, reiser som pavelig utsending til Konstantinopel i 1437

Nicolaus Cusanus (1401-64).
Tegning av en detalj på hans gravmåle i Roma.

for å forberede forhandlinger om en gjenforening av den gresk-ortodokse og den romersk-katolske kirke, opptrer siden som pavelig nuntius ved tyske riksdager og megler i konflikter mellom tyske fyrster. Som en ekte renessansehumanist samler han antikke manuskripter,

innreder et verksted for astronomiske instrumenter og utarbeider forslag til en kalenderreform. Han blir utnevnt til biskop og siden kardinal, bestyrer i en periode kirkestaten på sin ungdomsvenn, pave Pius II's vegne og reiser som pavelig legat gjennom de tyske land for å påse at kirkelige reformer blir gjennomført. Selv spørsmål i datidens norske kirke griper han inn i og avslører eventyreren og bedrageren Marcellus av Nievern, som i 1450 forsøkte å bli utnevnt til erkebiskop av Nidaros!

Samtidig er denne allsidige praktiker en banebrytende teoretiker. Hundre år før Kopernikus forkaster han det geosentriske verdensbilde og antyder et kosmologisk uendelighetsbegrep som var oldtiden og middelalderen fremmed. Med sine arbeider med funksjonelle sammenhenger og infinitesimalregning bidro han til tidens matematikk. Hans eksperimentkrav innenfor fysikken kan ha hatt betydning for utviklingen av moderne naturvitenskapelige metoder.

En plass i filosofiens historie

Men først og fremst har han en plass i filosofi-

ens historie. Med sine 19 filosofisk-teologiske verker går han nye veier i refleksjonen over det han oppfatter som tilværelsens tre hovedspørsmål: Mennesket, verden, Gud. Hans grunnliggende er *mennesket*, det erkjennende, tenkende og handlende vesen som skiller seg ut fra resten av universet med sin bevissthet. Verdensaltet, «hvis sentrum er overalt og hvis omkrets er ingensteds», er uendelig stort, et maksimum som er gjenstand for den hvileløse tankes jakt etter innsikt og forståelse. Men hinsides dette *konkrete* maksimum, finnes et *maximum absolutum*, det absolutte og Ene som alt annet er avledet av: Gud.

Mennesket lærer verden å kjenne gjennom sine sanser og sin fornuft. Men på sin erkjennelsesvei når det en grense der kunnskapen slår over i en sokratisk innsikt i egen uvitenhet. Fullt ut å erkjenne et fenomen er å forstå det i lys av den uendelige helhet det inngår i. Men mennesketanken kan ikke gripe det uendelige.

Cusanus er overalt opptatt av tanken om en grunnleggende enhet bak alle de motsetninger og forskjelligheter som manifesterer seg i naturen, i samfunnet og i menneskets erkjennelse. Ideen om et motsetningenes sammenfall (*coincidentia oppositorum*) utlegger han teoretisk i sitt hovedverk, *Om den lærde uvitenhet* (1440), men forteller også at tanken opprinnelig slo ned i ham som en klar visjon langt til havs, da han var på vei hjem fra sitt kirke diplomatiske oppdrag i Konstantinopel: «...på vei tilbake fra Hellas ble jeg, som ved en gave fra Lysenes Far, ledet til å fatte det uforståelige, gjennom den lærdom som er uvitenhet (...) I dette aller dypeste anliggende må den menneskelige forstand av all kraft strebe etter å nå den enhet som forsoner alle motsetninger.» En reiseberetning ladet med symbolikk: Cusanus, selv en skikkelse

på terskelen mellom middelalderen og den nyere tid, midt på havet mellom Østen og Vesten, opplever i et glimt av intellektuell klarhet enheten over enhver motsigelse.

... grunnholdningen var ny, radikal og langt forut for sin tid... I løpet av de siste par mannsaldre er hans livsverk trukket frem av historiens halvmørke og viet fornyet interesse.

Toleranse og optimisme

Cusanus er en nybrottsmann. Med forankring i den nyplatoniske tradisjon tar han dristige skritt ut i nytt terreng og forbereder mangt som har utfoldet seg i den nyere tids tenkning. I Norge har Egil A. Wyller og Viggo Rossvær levert viktige bidrag til forståelsen og plasseringen av denne særpregede tenker. Cusanus' bok *Om den skjulte Gud* er oversatt til norsk av Aasmund Brynildsen og hans bok *Om trosfreden* av Kari Elisabeth Børresen. I en annen bok som Cusanus skrev flere år senere, er det Koranen

...overalt opptatt av tanken om en grunnleggende enhet bak alle de motsetninger og forskjelligheter som manifesterer seg i naturen, i samfunnet og i menneskets erkjennelse.

som er temaet: Islams hellige bok blir her 'siktet', slik at alt som forfatteren bedømmer som sant i den, blir skilt ut. I 1461 henvendte Pius II seg til sultanen og sa seg villig til å anerkjenne ham som keiser, dersom han ville la seg døpe. Paven formidler argumenter fra sin filosof-venn og viser til mange anknypningspunkter mellom kristendommen og Islam.

Cusanus står fjernt fra den negative tolkning av de 'naturlige' religioner – og derved menneskenaturen – som avviser at trossannheter også finnes utenfor den kristne åpenbaringsreligion. Men hans toleranseoppfatning går heller ikke i relativiserende retning. Sannheten er forpliktende for enhver som får innsikt i den. Men erkjennelse og innsikt har

ikke konfesjonelle, kulturelle eller etniske begrensninger.

Det er en dyp fortvilelse over den vold og ødeleggelse som religionsmotsetningene hadde utløst, som er drivkraften i Cusanus' toleransen-tenkning. Men også en grunnfestet, før-reformatorisk optimisme på menneskenaturens vegne. Fordi alle mennesker er utstyrt med de samme erkjennelsesevner – sanser og fornuft – og fordi alle religioner og kulturer reflekterer sider av den ene, universelle sannhet, finnes det et reelt forhandlingsgrunnlag når Cusanus lar 17 kloke representanter for ulike nasjoner og religioner møtes for å finne en fredsløsning. Også Kristus og Paulus deltar. Og panelet kommer – ikke uventet! – frem til at det faktisk finnes «én religion i ritenes mangfold». Utsendingene til den himmelske konferanse vender så tilbake til jordens sentrum, Jerusalem, for derfra å virke for trosfredens realisering. Kanskje ville han i dag ha sendt dem til et tryggere sted.

Nicolaus Cusanus var sikkert naiv og overforenkende i sin argumentasjon for toleranse og fred i en splittet verden. Men man kan også vurdere ham som teologihistorikeren Kari Elisabeth Børresen gjør: «Når det gjelder kristendommens forhold til de ikke-kristne religioner, er Nicolaus' visjon fortsatt profetisk».

Fremdeles finnes det hjem for eldre som var Cusanus' testamentariske gave til sin hjemby Cues. Her er også et museum og et bibliotek som oppbevarer verker av og om den store filosof og humanist fra ungrenessansen. Cusanus' grav befinner seg i den kirke han var knyttet til som romersk kardinal: St. Petri in Vinculi i Roma. Men hans hjerte ble fraktet tilbake til hjembyen ved Moselelvens breidd.

Huset der Cusanus ble født står ennå i hjembyen Cues.

«samme kirke - ny ordning»

OM DEN NORSKE KIRKE OG STATEN
AV INGRID VAD NILSEN

Kirkerådet i Den norske kirke oppnevnte i 1998 et bredt sammensatt utvalg til å utrede spørsmålet om forholdet mellom den norske kirke og staten – i tillegg til et utall andre tilstøtende problemstillinger. Den 7. mars i år forelå utvalgets innstilling: «Samme kirke – ny ordning. Om nyordning av Den norske kirke med særlig vekt på forholdet mellom kirke og stat.» St. Olav har bedt et av utvalgets medlemmer, Ingrid Vad Nilsen, om å kommentere utredningen.

Nå er fire års arbeid nedfelt mellom to permer: en 180-siders utredning. 17 mennesker med ulik teologisk og kirkepolitisk ståsted har lest, samtalt, skrevet, grått og terpet seg gjennom utallige problemstillinger. Følelsen av at alt henger sammen med alt har av og til kjentes lamrende. Mengden av dokumenter og presset på å mene noe om så mangt, har vært utfordrende. Det er neppe noen i utvalget som til enhver tid har følt at de hadde total oversikt over hele problemkomplekset.

Det har vært mye slit, men også mange gode stunder. Jeg har lært utrolig mye, og først og fremst er det opplevelsen av

at alle 17 utvalgsmedlemmer har et genuint ønske om fortsatt å tilhøre samme kirke – uavhengig av kirkeordning, som har brent seg fast. Mange trodde det ville bli umulig å komme fram til et konsensus-dokument. Mange forventet at det skulle komme klare og tydelige kirkemodeller ut av arbeidet. Da kunne det meste fortsatt som før – i de gamle hjulspor av for og mot en oppløsning av statskirken. Slik gikk det ikke.

Utvalget har samlet seg i et stort flertall (16 av 17) som går inn for endrede relasjoner som vil føre til en avvikling av statskirken i sin nåværende form, opphevelse av alle grunnlovsparagrafer som omhandler Den norske kirke, en nyordning av økonomien og kirkeorganisasjonen med bl.a. direkte valg til de synodale råd på alle nivåer (menighetsråd, bispedømmeråd og kirkemøte).

*Ingrid Vad Nilsen, cand. theol.,
inntil nylig generalsekretær i
Norges Kristne Råd (den første
i rådets historie), nå prost i
Kongsvinger.*

Kommentarer og reaksjoner

Kommentarene som hittil har kommet, går i to retninger: Alle miljøer utenfor Den norske kirke – fra Human-Etisk Forbund til Den katolske kirke, uttrykker glede over at Den norske kirkes eget arbeid med spørsmålene har munnet ut i at de overordnede prinsipper om religionsfrihet og statens plikt til å behandle alle borgene likt, må føre til endrede relasjoner mellom kirke og stat i Norge.

Internt i Den norske kirke varierer reaksjonene. Mange berømmer utvalget for arbeidet og sier at «det er vel omtrent slik det må bli». Andreas Aarflot, som tidligere var sterk motstander av direkte valg til kirkelige organer, har skiftet mening og sier at det kanskje er statskirke-motstanderne som må være villige til å «gi» for at kirken skal bli bevart som en åpen og bred folkekirke også etter endrede relasjoner til staten. Andre mener at det ikke er tatt tilstrekkelig høyde for å sikre at en kirke uten et statlig kirkestyre vil være åpen og pluralistisk nok. Noen er engstelige for at det lokale selvstyre er i fare, og noen frykter at embetets plass ikke er sikret tilstrekkelig selvstendighet i kirkeorganisasjonen.

Utvalget ble meget bredt kirke-politisk sammensatt. Få trodde at dette kom til å bli annet enn 'sprikende staur' eller klare kirke-modelltegninger med ulike kirkepolitiske støttespillere.

Når dette ikke har skjedd, spres en viss forvirring i landskapet. Var utvalget likevel ikke bredt nok sammensatt?

Fra innsiden oppleves det heller slik at det var en sterk vilje i utvalget – hos alle medlem-

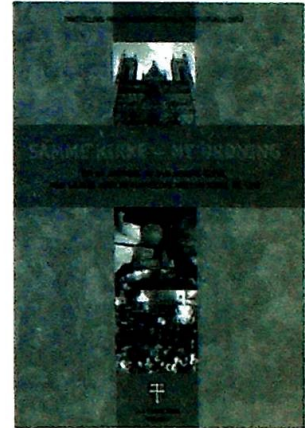
mer – til å forbli medlemmer i den samme kirke – uavhengig av dens forhold til staten. Når man slik går inn i en forpliktende prosess, må alle gi og ta inntil man ser konturene av en kirkeskute som vi samlet tror

representerer en retning å bevege seg i. Tilbake står en rekke spørsmål av så vel juridisk som organisatorisk og økonomisk karakter. Disse må utredes nøye av utvalg som har en annen sammensetning, mandat og kompetanse enn oss.

Mange trodde det ville bli umulig å komme fram til et konsensus-dokument.

Ikke lenger 'statskirke'

De fleste erkjenner at Den norske kirke ikke vil forbli 'statskirke' i uoverskuelig framtid. Vi tenker ulikt om hvor raskt endringene vil skje. Det som imidlertid er klart, er at verken kirke eller stat står stille. Det har vært endringer i relasjonene mellom kirke og stat i Norge i 1000 år. Etter siste krig har disse endringsprosessene skutt fart – etter påtrykk fra kirken. Det samme skjedde i Sverige, men til slutt var det kirkeministeren (fra Sosialdemokratene) som gikk på Kirkemøtes talerstol og forkynte at et skille ville komme om fire år fordi staten ønsket det slik. Det samme kan skje i Norge. Flere partier har endret sine programmer i løpet av siste periode, og endringene går i retning av et skille.

For meg har det vært viktig å ligge i forkant av statens ønsker om endrede relasjoner. Dersom kirken skal bevares som 'den samme' kirken, er det viktig at vi tar oss tid og krefter til å finne fram til organisasjonsstrukturer som kan ivareta bredden i folkekirken på en god måte. I tillegg er det viktig at Den norske kirkes holdning og handling til religionsfrihet og menneskerettigheter ute og hjemme henger sammen. Det er ikke hyggelig for Norge å bli kritisert for Grunnlovsparagrafer som FNs overvåkingsorganer for menneskerettigheter mener er diskriminerende (Særlig §2, siste ledd og §12).

Her trengs tid – og bredde

Når man skal foreta endringer i kirkestruktur og organisasjon, gis det ingen garantier for at endringene vil gi de ønskede resultater. Derfor vil det være viktig å gå framover med små skritt og sikre at et skille mellom stat og kirke i Norge skjer i en progresjon vi kan tåle uten at «barnet kastes ut med badevannet». Den norske kirke har ved sin størrelse og brede kontaktflate i folket, spilt en viktig rolle i samfunnet i århundrer. Vi ønsker at dette skal fortsette og tror ikke at

andre kirker eller et økumenisk fellesskap i dag står klar til å fylle denne rollen. For mange folkekirkemedlemmer har staten vært en viktig garantist for bredde og åpenhet.

Fra mitt utkikkspunkt i Hamar bispedømme, hører jeg stemmer som er redd for en politisering av kirken dersom den blir selvstendig. Andre er redd for en innsnevring. Vi skal ha med oss disse kritiske røster gjennom forestående endringsprosesser. Vi skal også ha med oss ulike teologiske vektlegginger av ekklesiologien og embetsforståelsen. Vi skal ha med oss så vel 'pietister' og 'karismatikere' som 'ortodokse lutheranere'. Å endre kirkeorganisasjon, får ikke teologisk uenighet til å forsvinne. Kulturforskjeller og geografiske ulikheter vil heller ikke bli borte. Og selv om vi har berettigede håp om en mer samlet og forutsigbar økonomi og en mer enhetlig organisasjon, som gjør det lettere å ha fokus på kirkens primære oppdrag, så flytter det nisser med på alle lass. Ingen kirkeor-

ganisasjon er fullkommen – med eller uten et statlig kirkestyre!

Det må manøvreres framover med atskillig klokskap. Det vil være fortropper og bakstrevere i denne prosessen, og den vil ta tid. Det har vårt utvalgsarbeid mer enn noe annet overbevist meg om. Få andre vil få muligheten til å bruke så mye tid, svette og tårer i en prosess framover mot et felles mål. Jeg finner heller ingen grunn til å unne andre så mye arbeid, men følelsen av forpliktelse på et fellesskap av søsken som fortsatt vil tilhøre samme kirke – den unner jeg mange!

... viktig at vi tar oss tid og krefter til å finne fram til organisasjonsstrukturer som kan ivareta bredden i folkekirken på en god måte.

Økumenikk og presters misbruk av barn på dagsordenen

Økumenikk og beskyttelse av barn mot seksuelle overgrep fra kirkelig personale var hovedpunktene under Den Nordiske Bispekonferanses møte på Magleås ved København først i mars.

For å ta det siste først: Biskopene vedtok følgende erklæring:

I de siste årene har det i mange land vært tilfeller hvor prester og andre medarbeidere i Kirken har misbrukt barn og unge seksuelt. Det er på denne bakgrunn at vi, de nordiske biskopene, ønsker å uttrykke vår forferdelse og vår uforbeholdne fordømmelse av disse handlingene. Våre tanker og deltakelse går først og fremst til ofrene. Vi tilsier vår støtte for å hjelpe disse våre søstre og brødre på alle måter vi kan.

Innenfor rammene for vårt pastorale ansvar som biskoper vil vi, hvis det finnes saker med seksuelt misbruk i våre respektive land, følge kirkerettens regler for behandling av disse sporsmålene, og også reglene i sivilretten.

Vi vil igjen få uttrykke vår sorg over det som har skjedd og lover å be-

for ofrene, men også for dem som har begått disse handlingene.

«Det var ikke mulig for biskopene å komme med et sett felles regler for hvordan man skal håndtere saker om seksuell misbruk av barn, da den sivile lovgivning i de nordiske land er forskjellig,» skriver det danske kirkebladet *Katolsk Orientering* (KO). Hvert land vil derfor utarbeide sine egne regler. Her i Norge foreligger allerede utkast til en «beredskapsplan» etter initiativ fra Norges Katolske Kvinneforbund, et utkast som nå skal ut på en høringsrunde.

Hva økumenikken angår tok biskopene bl.a. opp utviklingen av forholdet mellom de lutherske folkekirker og staten og det videre arbeid med dokumentet *Charta Oecumenica*, som ble fremmet i Strasbourg i fjor påske av KEK, Konferansen for europeiske kirker, og CCEE, Rådet for de europeiske bispekonferanser, (saker som St. Olav vil komme tilbake til i førstkommande nr.).

Det er blitt tradisjon at NKB avsetter én dag til møte med lutherske kolleger. Denne gang var det de to erkebiskopene K. G. Hammer og Juko Pamarr fra henholdsvis Sverige og Finland, og følgende bis-

koper: Erik Normann Svendsen. København, Holger Jepsen, Lolland Falster, Odd Bondevik, Møre, Finn Wagle, Trondheim, og Karl Sigurbjörnson, Island. Spørsmålet om felles nattverd dominerte på mange måter møtet. «At vi ikke kan ha felles kommunion, er vanskelig å forstå for de lutherske biskoper,» sier Københavns katolske biskop Czeslaw Kozon til KO. «Men vi betrakter spørsmålet om kommunion fra to vidt forskjellige synspunkter. For oss katolikker er det å gå til kommunion å være innforstått med hele Den katolsk kirkes syn. For lutheranerne er det at man skal være med i noe Kristus har bedt oss om å være med i. Hovedsaken er at man er med. Men fra katolsk side kan vi ikke gå til felles kommunion med lutheranerne før vi er felles om troen.»

I et foredrag sa biskop Holger Jepsen at dokumentet *Dominus Iesus* (2000) er en tekst alle kristne kan skrive under på. «Men,» skriver KO, «i likhet med mange andre lutheranere var han utilfreds med den del av dokumentet som særlig fremhevet moderkirken, Den katolsk kirkes, eksklusivitet i forhold til andre kirker.» Dagen med de lutherske biskopene ble avsluttet med en felles ordets gudstjeneste.

i Ordets tjeneste

ANNE-LISA AMADOU TIL MINNE
AV ASBJØRN AARNES

Anne-Lisa Amadou – dosent og forsker, oversetter og forfatter – var franskskolert i sin humanistiske forskning. I hennes orientering kjente man igjen den klassiske franske modellen for fordeling av akademisk kompetanse. Samtidig som hun var bredt orientert i fremmed og hjemlig litteratur og idéliv, levet og åndet hun i det ene forfatterskap, den ene dikters verk, Marcel Prousts.

Det er tegn på rikdom i en kultur når det finnes spesialister på de enkelte forfatterskap. Ikke alle land har evne eller råd til det.

I Anne-Lisa Amadous tilfelle gikk kompetansen ikke på en særhet, men på et svært verk i verdensklassen. Å være spesialist på Proust er å være fortrolig med alle problemer i det litterære studium – og ikke fremmed for noe menneskelig.

Man behøvde ikke å dele litterære sympatier. Anne-Lisa Amadous omfattende fortrolighet med Proust kom alle

som arbeidet i miljøet, til gode. Hun var autoritet i kraft av innsikt og pietet.

Hun hadde en særbegavet sans for ordenes liv i diktning og tenkning. Hennes innsats kom på et tidspunkt da sprogligheten stod som øverste instans, som selve betingelsen for at forståelse skal vært mulig innen humaniora.

Prousts verk egnet seg for en slik innstilling. Innestengt fra en verden han hadde forlatt, gjenfant han den tapte tid i arbeide med ordet, i skapende dikterisk virksomhet. Hans verden ble i eminent forstand et sprogunivers.

Under arbeidet med Proust ble Anne-Lisa Amadou fortrolig med bredden og toppene i fransk litteratur. Verkene talte til henne ikke bare som gjenstand for forskning, hun gikk konkret inn i ordenes liv og formidlet oversettelser til norsk som i tillegg til å være tro mot originalen, beriker vårt morsmol. I bruken av norsk i franskstudiet førte hun videre en tradisjon fra Peter Rokseth, Anders Wyller og Carl Wilhelm Holst, og hun befestet tradisjonen ved sin ypperlige bruk av morsmålet. Det ble tolv bind Proust – og samtidig tolv bind lødig norsk litteratur.

Asbjørn Aarnes er emeritert professor i litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo.

ST. OLAV HEFTE 5, 2002

Så beskjedent og selvfølgelig arbeidet hun med dikternes ord at man knapt la merke til at det var i Ordets tjeneste hun virket. Hvem hørte et forkynnende ord fra hennes munn? Og ord som «ånd» og «sjel» var sparsomt til stede i hennes vokabular. At hun kjente noe forpliktende overordnet, kom frem i nølende bestemt-het: Hit og ikke lenger, av hensyn til saken selv og den forbindelse den inngår i, av selvspekt og respekt for deg og meg.

De som fulgte hennes arbeide på nært hold, forundret seg stadig over hvor hun hentet kraf-

ten, hun var virkelig et «siv» i Pascals betydning.

Rekviemmessen i Sankt Dominikus kirke den 22. mars gav svaret. Hun levde i troen på Kirkens tro, og Kirkens omsorg for sjelen fulgte henne over tidens terskel. For en som opplevet det fra sidelinjen, ble det en påminnelse om at døden ikke bare er en utgang. Er vi ikke her ved kraftkilden som hun øste av, i arbeide, sykdom og død?

Vi har mistet en kjær venn og kollega, men det står et lysende spor igjen, skjelvende, flakkende, underveis til visshet.

Den Hellige Ånd

Den Hellige Ånd...opptrer på forskjellig vis
i forskjellige mennesker,
men forblir selv uendret
slik det står skrevet:
«Til hver enkelt gis Åndens gaver
til det felles beste.»
Den nærmer seg mildt,
bringer vellukt med, dens åk er lett;
stråler av lys og kunnskap skinner der den trår ...
den kommer for å redde og hele,
undervise og formane, styrke og trøste;
kommer for å opplyse sinnet,
først hos dem som tar imot den, og så, gjennom disse,
opplyse de andres sinn.
Lik en som tidligere var i mørke, plutselig får se solen,
tar imot lyset og ser klart det som før ikke var å se,
slik blir de som finnes verdige til den Hellige Ånd,
opplyst i sin sjel og ser bortenfor det
som det menneskelige øye makter å fange inn –
ser det de tidligere ikke kjente til.

Den hellige Kyrillos av Jerusalem, biskop og kirkelærer

Nina Valsø er død

Nina Valsø er død 40 år gammel. Hun var en av de fremste unge dramatikerne her til lands og har en rekke suksesser og utmerkelse bak seg. Hun fikk Europarådets pris for fjernsynsdramaet «Sjakk Matt» i 1989 og i år 2000 Ibsenprisen for stykket «Ubuden

gjest», hvor en ung narkoman og prostituert kvinne ramler inn dørene hos en katolsk prest.

Nina Valsø hentet mange impulser fra miljøene hun kjente,

i dette tilfelle Den katolske kirke og narkotikamiljøet. På 90-tallet var hun medlem av St. Olavs redaksjon, og mange vil huske henne for betraktningene hennes til spalten «Blikk på tiden» under signaturen «Backstreet girl».

Vi kommer tilbake med nekrolog i neste nummer.

bok- omtale

Spennende og instruktivt om reformasjonstidens kirkespløtning

Bernt T. Oftestad:

*Tro og politikk – En reformasjons-
historie,*

Universitetsforlaget 2001,
240 sider

Professor Bernt T. Oftestad ved Menighetsfakultetet (MF) som 28. august 2000 konverterte fra Den norske kirke til Den katolske kirke, har omtrent samtidig skrevet en bok som beskriver opphavet til den kirkespløtning som han ved sin egen konversjon har forholdt seg meget subjektivt til. For så vidt må boken av formelle grunner kalles en konvertittbok. Det opplyses da også på siste

Bernt T. Oftestad, professor ved Menighetsfakultetet, konverterte til Den katolske kirke i mars 2000.

omslagsside at forfatteren nylig har konvertert.

Konvertittlitteratur kan karakteriseres som en egen litterær genre, hvorav de selvbiografiske fremstillinger naturligvis er viktigst. Vi har en rekke slike også på norsk, og i en klasse for seg kommer nok utgivelsene fra Knud Carl Krogh-Tønning (*En Konvertits Erindringer*, København 1906), Kjell Arild Pollestad (*Veien til Rom*, Oslo 1990) og John Willem Gran (*En hånd på min skulder*, Oslo 1995). Boken fra Oftestad faller totalt utenfor denne type konvertittlitteratur, fri som den er for selvbiografiske innslag.

En annen gren av konvertittlitteraturen er skjønnlitterær. Viktigst hos oss er Sigrud Undsets *Gymnadenia* (Oslo 1929) og *Den brændende busk* (Oslo 1930). Dette er stoff som Oftestad har beskjeftiget seg mye med. Men han er selv ingen skjønnlitterær forfatter. *En reformasjonshistorie* er ingen historisk fortelling fra reformasjonstiden.

En tredje gren er av mer apologetisk art, det være seg på teologisk, filosofisk eller historiske plan. Konvertitten vil dele med andre den tankerekke som til slutt førte ham til Rom. Bare indirekte kan Oftestads bok innordnes i denne kategori. (Det skal jeg komme tilbake til.) For han er i sin beskrivelse av fortidens hendelser så objektiv, nøytral og refererende at han nesten kan tas som apologet for hver enkelt aktør som han beskriver. Det spesielle

har da også inntruffet at den meget luthersk-konservative dagsavis Dagen i Bergen har gjengitt vesentlige avsnitt fra Oftestads beskrivelse av gamle lutherske oppfatninger nærmest som en selvstendig argumenterende artikkel for disse oppfatninger!

Boken er en historisk fremstilling av hvordan det gikk til da Den katolske kirke (slik vi senere kjenner den) og lutheranerne både gled og gikk fra hverandre på 1500-tallet. Selv om Oftestad gir et vesentlig riss av den bakenforliggende utvikling, konsentrerer han seg om det som skjedde fra Luther i Wittenberg i 1517 stod frem for offentligheten med sine 95 tesser (se side 26-29). Alle de alminnelig kjente hendelser er selvfølgelig med: Luthers inntreden i augustinereremittenes orden i 1505 (24), tårnopplevelsen omkring 1518 (26), bannlysingen i 1521 (40), riksdagen i Worms samme år (41-44), oppholdet på Wartburg etterfølgende vinter (44 og 53), ekteskapsinngåelsen i 1525 (66), bondekrigen midt på 1520-tallet (58-60), utgivelsen av Den tyske messe i 1525/26 (63), riksdagen i Augsburg i 1530 (81-100) og for så vidt også kong Kristian IIIs reformatoriske initiativ i Danmark og Norge på 1530-tallet (58).

Men også en rekke av de mindre kjente hendelser i reformasjonshundret er med. Det gjelder de mange forsøk på å gjenopprette enheten som tross alt ble

gjort, f.eks. religionssamtalene i Hagenau, Worms og Regensburg omkring 1540 (110-112) og mange mindre pååttede riksdager, f.eks. i Nürnberg i 1524 (69) og i Speyer i 1526 og 1529 (69 og 77). Luthers vigsling av Nikolaus von Amsdorff til biskop av Naumburg i Sachsen i 1542 omtales (114). Også splittelsen på reformatorisk side og arbeidet for å skape teologisk/politisk enhet der omtales bredt (76-80). Ja, selv sonderingene i forhold til Konstantinopel og ortodoksien får tre siders omtale (137-140).

Forfatteren følger historien frem til splittelsen er et fullbyrdet og endelig faktum ved 'konfesjonaliseringen' midt på 1550-talet (147-158). (Luther døde i 1546).

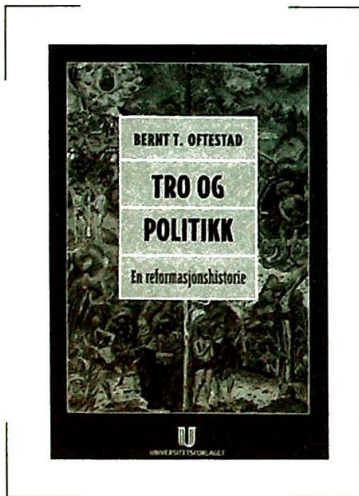
Også mange av Luthers viktigste med- og motspillere fremstår underveis med egen profil, f.eks. Erasmus av Rotterdam (31), Philip Melanchthon, Ulrich Zwingli, Martin Bucer (32), Jean Calvin (33), kurfyrst Frederik den vise, kardinal Cajetan (38), Johann Eck (39), pave Leo X (42), Johannes Bugenhagen (58) og keiser Karl V (67).

De viktigste skriftstykker presenteres naturligvis, f.eks. *Om messens avskaffelse* fra 1521 (55), *Til den kristne adel av den tyske nasjon om bedring av kristendommens kår* (33), *Om kirkens babylonske fangenskap* (34), begge fra 1526, og ikke minst *Confessio Augustana* fra 1530 (81-100). Men også sene skrifter av Luther er med, som *Mot pavedømmet i Roma, innstiftet av djevelen* fra 1545 (127). Hvorfor så folkepedagogisk viktig skrifter som Luthers Lille og Store katekismer fra 1529 ikke omtales (heller ikke på s. 62 eller 156), undrer nok noe.

Grunnlaget for Luthers og de andre reformatorers initiativ, selvbevissthet og handling ligger i synet på Skriftens autoritet, innhold og klarhet. Mot dette står en pave- og bispestyrt kirkeinstusjon. Offentlig opptreden gir legitimitet, og rettferdiggjørelseslæren er Evangeliets egentlige og bli-

vende innhold (49, 108 og 162-172). Fyrstenes antatte kirkelige ansvar (cura religionis) danner basis for deres reformatoriske initiativ og iverksettelse på grunnlag av Luthers oppfordring, men på tvers av biskopenes vilje (60-62). Lydighet mot øvrigheten måtte nødvendigvis bli en vesentlig problemstilling (også med skjebnesvanger konsekvens for vurderingen av jødernes ulydighet mot Evangeliet og fyrstene) (72-75).

Også det katolske svar på reformasjonens utfordringer, fremfor alt konsilet i Trient (1545-63), får bred, gjenkjennelig og sympatisk omtale (118-137). Forfatteren sparer seg for utsagn som vi i min tid på MF lærte, om at man i Trient spottet over at den

Hellige Ånd (i form av pavelige instruksjoner) kom hver fredag i en postsekk fra Roma, men var forsinket når det var oversvømmelse i elvene (Lorenz Bergmann, Kirkehistorie II, København 1966, s. 94). I stedet aner vi hvordan Den katolske kirke etter først mer eller mindre å være slått ut av reformasjonen, gjenvant initiativet. Vi treffer personligheter som Pius V (129), Carlo Borromeo (130), Ignatius Loyola (133), Robert Bellarmin og Franz Xavier (136).

Men forfatteren nøyer seg ikke med å tegne bildet av teologiske, filosofiske og religiøse ideer og idealer i utvikling og opposi-

sjon til hverandre. Han viser at reformasjonen utspilte seg innenfor en politisk og statsrettslig ramme som la en demper på de fleste aktører. Keiseren skulle nok forsvare katolisismen. Men han var ingen enehersker. Tvert imot var hans forhold til de mange fyrster og byer strengt regulert gjennom en rekke riksrettslige bestemmelser, med riksdagen som en av de viktigste institusjoner. Han måtte dessuten ta realpolitiske hensyn. Fyrstene og byene representerte politiske maktsentra i fremvekst både i forhold til keiser og til biskopene. Og over det hele hvilte en stor fiendtlig trussel: Islams og tyrkernes militære og politiske press på den kristne verden. Paven selv måtte nok konstatere at Den katolske keiser til sine tider valgte å gå sine egne veier. Forfatteren viser også at mange av de hendelser og dokumenter (f.eks. *Confessio Augustana*) som har fått varig betydning som rent teologisk/religiøse ting, opprinnelig og formelt var av politisk/juridisk art.

Han forteller hvordan mange i lange tiders smerte over forfall og splittelse så i håp frem til et kommende generalkonsil. Men han viser også hvordan reformatorene på prinsipielt grunnlag ble mer og mer skeptisk til dette som noen endelig løsning på problemene (104-110).

Beskrivelsen av de konkrete hendelser oppsummeres stadig ved at de lange linjer trekkes. Det gjøres oppmerksom på sammenhengen mellom på den ene side motiver og tankebaner og på den annen side resultater og konsekvenser. Til sist behandles reformasjonens og konfesjonaliseringen legitimitet (159-180). Denne hentes ut av prinsipper som var eller som man mente var til stede i kirke og samfunn på forhånd.

«Allerede nå står mennesket ved troen på evangeliet rettferdig for Guds domstol. Denne rettferdighet er i Kristus, dvs. *skjult* under korset, men allerede nå

erkjent og trodd i hjertet og reell for Gud. Allerede i dag gis det en visshet om at man ved troen på Kristus er tilgitt all synd og skyld. Dommedag er i den forstand foregrepet. Men vissheten om eskatologisk frelse er ved Ånden erkjennbar ut fra det klare Ord allerede i dag. Det er det tanke-mønster som ligger under legitimeringen av reformasjonen og dessuten en luthersk kirke: på den ene side ut fra tekstens ytre og allmenne evidens i nåtiden, på den annen side eskatologisk legitimering ut fra troens åndsmeddelte visshet om å ha den eneste sanne og rette forståelse av og tro på Guds evangelium. Ut fra dette dobbeltsidige resonnement var det egentlig utenkelig for Luther at reformasjonen kunne ha vært illegitim. Den sannhet den uttrykker i sin lære og forkyn-nelse, hviler i Gud selv, hans vesen og vilje.» (176-177)

Oftestads bok er både spennende og instruktiv innføring i en for oss helt avgjørende historisk fase. Språkføringen er *ikke* konsis og innviklet (slik man kanskje kunne ventet), *men* kort og konsis.

Hele 484 noter til 177 sider, de fleste rent henvisende, bekrefter inntrykket av holdbarhet og kvalitet. En del noter utgjør små historiske ekskurser, og noen ganske få trekker linjene frem til vår tid. Litteraturlisten på 39 sider styrker inntrykket av grundighet, men frister nok også til å spørre om en del av titlene mer skal demonstrere forfatterens belesthet enn vise til egentlig relevant bakgrunnsstoff. Navne-, saks- og stedsregisteret gjør boken anvendelig.

Hva gjør så at en slik objektiv historisk fremstilling kan kategoriseres som konvertittlitteratur? To ting: For det første (og det er en indirekte funksjon) viser Oftestad at en konversjon ikke

nødvendigvis (slik tilfellet noen ganger er) må henge sammen med polemisk oppgjør med egen kirkelig bakgrunn. I stedet beviser han til overmål at man fullt og helt kan forstå lutherdommen og likevel gå til Den katolske kirke. For det annet antyder han i siste avsnitt (180-184) at den historisk-kritiske bibelforskning selv har tvunget lutheranerne til å finne et annet fundament enn Luthers skriftforståelse. Til slutt skriver han: «Reformasjonens grunnkonflikt var ekklesiologisk og pnevmatologisk. Den konflikt er ennå ikke overvunnet, den er fortsatt økumenisk aktuell.» Og derved har vel Oftestad også sagt noe vesentlig om på hvilket plan de ting befinner seg, som fikk ham til å gå den vei han gikk.

Selv om boken er imponerende (og bør få en leserkrets ut over vårt språkområde), bekrefter den at det fullkomne nok hører til en annen verden. Påstanden om at bare biskoper hadde stemmerett på konsilet i Trient (226), er feilaktig. Også deltagende ordensgeneraler hadde stemmerett. Men dette er peanuts.

Oftestads bok anbefales varmt for leg og lærd med interesse for litt dypere innsikt i og forståelse av reformasjonstidens kirkesplutting.

Torbjørn Olsen

Dominikaner øser av sitt overflødigshorn

Timothy Radcliffe O.P.:

I Call You Friends

Continuum 2001

Da Timothy Radcliffe sommeren 2001 gikk av som dominikanerordenens verdensleder, ordensmagister, etter ni år, ble han hyldet som en annen popstjerne i superklassen av dominikanere og andre fra hele verden via den e-post generalkonventets tekniske eksperter hadde etablert. Også fra Norge strømmet det inn godord.

Med andre ord: Det dreier seg her om en synlig og uhyre populær ordensleder. Hans bok *I Call You Friends* kom akkurat tidsnok til at flere kunne si til ham via e-post at de gledet seg til å lese boken. Boken inneholder allerede publiserte artikler, avholdte foredrag, fellesbrev til prester og søstre i ordenen.

Imidlertid starter boken med et intervju som den franske journalisten Guillaume Goubert i avisen *La Croix* hadde med Timothy Radcliff (kilder hos dominikanerne bekrefter at den engelske dominikaner taler et eksellent fransk!). Dette intervjuet dekker godt og vel en tredjedel av boken. Intervjuet alene er verdt at man kjøper boken. Alt gir et bilde av Timothy Radcliffe og hans meninger; journalisten kommer i bakgrunnen, men ikke mer enn at en fremragende pressens fagmann avsløres. I tillegg til at vi her også får kjennskap til Timothy Radcliffes adelige bakgrunn i det

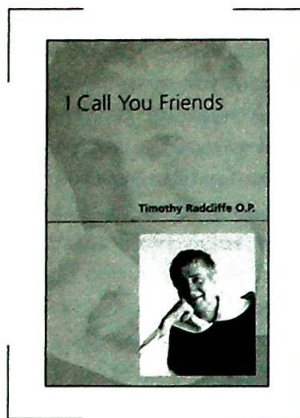
Timothy Radcliffe o.p.:
sommeren 2001 gikk han
av etter ni år som
dominikanerordenens
verdensleder.

klassedelte engelske samfunn, og hans aha-opplevelser da han kom til dominikanernes presteseminar og møtte studiekamerater fra mindre privilegerte sosiale sjikt, som ga ham ny innsikt i livet, så er denne bokens første del en gullgrube av avklarende synspunkter. Her er det gullkorn i hvert svar, enten det gjelder teologi, kirkepolitikk, ordensliv, sjele-

sorg, katolsk identitet eller det som rører seg i dagens sekulariserte verden m.m. (Dette intervjuet burde en forlegger utgi på norsk, i en *adekvat* norsk oversettelse!)

Boken avslører at forfatteren er en lærd og kunnskapsrik mann. Han underviste i teologi ved universitetet i Oxford før han ble valgt til høyere verv i sin orden, først i England, så på verdensbasis.

Samtidig som forfatteren er meget pastoral i det han skriver, med barmhjertige ord som kan lindre frosne sjeler, så er han også typisk engelsk adelsmann, med tydelige understatements av lettere humoristisk art når det synes på sin plass. Timothy Radcliffe er sterkt opptatt av kirken i verden av i dag, og da ikke minst hvor hans egen orden, dominikanerne, passer inn. Som ordensmagister gjennom ni år, reiste han jorden rundt, flere ganger, han snakket

med sine medbrødre, lyttet til deres håp og bekymringer. Den lærdom han trekker ut av disse ni årene og som han formidler videre i en rekke sammenhenger boken gjengir, viser at forfatteren har møtt verden med et åpent sinn. Hans kulturforståelse, hans etterhvert voksende innsikt i kirkenes kulturmangfold, gjør at vi har grunn til å vente nye verk fra hans hånd med mer tematiske

vinklinger og større fordykning. Den katolske verden trenger Timothy Radcliffe og hans evne til å formidle viten og menneskelige innsikt.

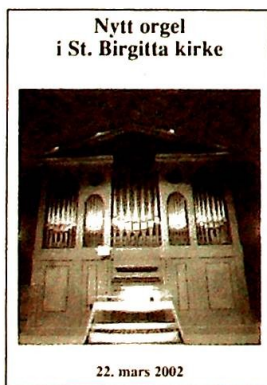
Timothy Radcliffe ville ikke ha vært den han er, om han ikke iblant hadde kokettert med sine lesere. Men det er klart gjennomskuelig! Han skriver dessuten så underfundig mange ganger at noen sannsynligvis vil beskyld ham for lettvinthet. Den konklusjonen skal man passe seg for å trekke. Hans evne til å nå ut over akademikernes lukkede fora, til å 'snakke til folk' eller 'lytte til folk', synes å være unik.

Det er imidlertid ikke bare innholdet som vekker vår interesse når det gjelder denne boken. Forfatterens engelsk synes for en utlending å være både glitrende og til etterfølgelse.

Baby Johannessen

Et orgel «til menneskenes glede og Guds lov og pris»

«Dette orgelet synger,» fastslo komponisten og organisten Egil Hovland, en av de innbudte gjester på festen etter innvielsen av det nye orgelet i St. Birgitta kirke i Fredrikstad fredag før palmesøndag. Det var en tid da orgler skul-

le ha «så skarpe toner at man, som en kollega uttrykte det, kunne trenge solbriller på ørene», sa Hovland. «Men orgelet her i St. Birgitta synger – med myke, fine

toner.» Før festen var orgelet blitt vigslet av biskop Gerhard Schwenzer, hovedcelebrant under messen der et utvidet kirkekor medvirket og musikken spente fra Bach og Schubert til W. Montilllets «Messe St. Cecile» og Taizé-salme. «Allerede de gamle kirkefedre understreket liturgiens, gudstjenestens, primære betydning sammen med 'martyrium', etterfølgelse, og 'diakonia',» sa biskop Schwenzer i sin preken.

Pengene rakk ikke til nytt orgel da nye St. Birgitta kirke ble innviet i 1990. Etter 12 års innsats av orgelkomité, menighet, sogneprest Theodor Famula og organist og kordirigent Norbert Czynski er drømmen, et pipeorgel, realisert. Orgelet er det første instrument tyske Sandtner Orgelbau har levert i Skandinavia. «Orgelbestanden i Fredrikstadområdet har fått et verdifullt tilskudd, og et eksempel på sydtysk

orgelbygging som vil vekke interesse i fagmiljøet her til lands,» lyder vurderingen fra Helge Landmark, organist i St. Olav domkirke i Oslo og konsulent i forbindelse med det nye orgelet; under innvielsen satt han på orgelkrakken. Når dette leses, har det allerede vært tre konserter i St. Birgitta siden orgelinnvielsen!

En utfordring har det vært å få plass til de 948 pipene på det beskjedne galleriet. «Italienskinspirert utforming, i tråd med trekk i kirkens arkitektur og med den bayerske tradisjon vårt firma står i,» sier Hubert Sandtner. Her er høyverdige materialer og omhyggelig håndverk, et orgel «til menneskenes glede og Guds lov og pris». Et orgel for generasjoner. For, som Egil Hovland galant sa: «Et godt orgel eldes ikke – det er som en gammel dame som bare blir yngre og yngre og vakrere og vakrere!»

UKJ

presse- klipp

VATIKANET OG MIDTØSTEN

Den 2. april innkalte mgr. Jean-Louis Tauran, sekretær for Den Hellige Stols 'utenriksdepartement', Israels og USAs ambassadører for å minne om Den Hellige Stols holdning til konflikten i Det hellige land: 1. Fordømmelse av all terrorisme, uansett hvem som utøver den; 2. Fordømmelse av urett overfor og ydmykelse av det israelske folk, likeledes fordømmelse av represalier og gjengjeldelser som bare bidrar til å øke følelsene av frustrasjon og hat; 3. respekt fra alle involverte parter for FNs resolusjoner; 4. proporsjonalitet ved bruk av legitimt forsvar; 5. ansvar hos partene i konflikten for å beskytte de hellige steder, som betyr så mye for de tre monoteistiske religionene, og som representerer en del av menneskeslekten arv.

ANTALL PRESTESTUDENTER ØKER

Tallet på prestestudenter har økt sterkt under den nåværende pave, ifølge Vatikanets ferske ferske statistikker. Siden 1989, året da Johannes Paul II ble valgt til pave, har tallet på seminarister økt med 73 prosent, fra 63.882 til 110.500 i år 2000. Den største økningen har Afrika med 300 prosent, så kommer Asia med 125 prosent og det amerikanske kontinent med 65. Økning også i Europa: 12 prosent. Jubelåret 2000 var et særlig

godt år hva nye prestestudententer angår: 189 flere enn det foregående år. Tallet på prester tilhørende munkeordener er imidlertid dalende, men 'tapene' her mer enn oppveies av økningen i antall sekularprester, ifølge statistikken.

CATHOLIC HERALD

DET VIKTIGSTE SPØRSMÅLET I EUROPA

Menneskene har ennå ikke mistet sansen for Gud, «men de finner ikke lenger ordene de trenger for å snakke om ham». Det skriver den spanske teologen Olegaria Gonzales de Cardedad fra Salamanca i tidsskriftet «Europe Infos». Det viktigste spørsmålet i Europa er og blir: «spørsmålet om Gud».

TVETYDIGE SIGNALER I DEN TREDJE VERDEN

Fra Brasil meldes det at tallet på prestestudenter nå har nådd en ny rekord: 8000. Men her som mange andre steder på den sørlige halvkule, er det vanskelig å anslå hvor mange seminarister som til sist faktisk trer inn i et geistlig kall. Stort sett er det nemlig en ganske liten del. I deler av den tredje verden hvor man i de senere år har jublet over mange prestekall, synes tallet på katolske prester som søker om tilbakeføring til legstatus fordi de ønsker å gifte seg, å øke sterkt.

Øverste leder for benedikti-

nerordenen, Notker Wolf, peker på nok et problem: Mens prestestanden i flere utviklingsland virker tiltrekkende, har asketisk munkeliv, et liv i tråd med de evangeliske råd om sølibat, fattigdom og lydighet, lav anseelse i disse landene. Unge menn som vil tre inn i den katolske kirkes tjeneste – det gjelder særlig Afrika og Latin-Amerika – vil ikke være fattige munkes, men være prester som får en god utdannelse og oppnår en høyere sosial status. Det er slett ikke så få av kandidatene som presses av sine familier til å forsøke seg på en geistlig løpebane. Prestetjenesten har status som «white-collar-job», i den anglo-amerikanske forretnings- og forvaltningsverden betegnelsen for en skrivebordsjobb hvor man ikke skitner seg til med manuelt arbeid. De økende tallene på seminarister og kall i den tredje verden er altså tvetydige og viser at også den sørlige halvkule opplever en indre krise når det gjelder presteembedet. Både i sør og nord trengs fortsatt grunnleggende teologiske, religiøse, åndelige, sakramentale og liturgiske reformer for å uttrykke hva det innebærer å være prest i en post-magisk tid.

CHRIST IN DER GEGENWART

TEGN PÅ VELLYKKETHET?

«Vår materielle hunger skaper mange ensomme mennesker, og ensomheten fører ofte til rusmisbruk,» sier Helen Bjørnøy i

Kirkens Bymisjon. «Mange er eksklusive i hvem de ønsker å omgås, – vi lever veldig adskilt. I ord er vi de rauseste på jord, men toleransen for annerledeshet, for ikke å få det til, er ikke alltid like stor. Man skal være travel, helst litt sliten, det er nesten blitt status, et tegn på vellykkete.»

AFTENPOSTEN

BIBELEN FORENER

I september 2001 lanserte Bibelselskapet i Polen Det nye testamente og Salmenes bok i ny felleskirkelig oversettelse. «Dette er en milepel i vårt lands historie,» forteller generalsekretær Barbara Enholm Narzinska. «Aldri tidligere har vi så klart demonstrert kirkens enhet. At katolikker, syvendedags adventister, pinsevenner, lutheranere o.s.v. skulle klare å samarbeide så godt, viser bare at det er Bibelen som fremfor noe forener oss kristne.»

I en tale nylig der han tok utgangspunkt i denne nye bibeloversettelsen, sa paven: «Hva slags brødre er vi dersom vi bare 'tolerer' hverandre? Vi må 'akseptere' hverandre. Vi må bære fram et felles vitnesbyrd om Jesus Kristus som lever i dag, og som kommer igjen.»

NYTT OM BIBELEN

NIDKJÆRHEIT ELLER NÅDE?

«Nidkjærhet for troen er slett ikke av det onde, men av og til plikter vi å spørre oss hvilket inntrykk våre medmennesker får av vår tro,» skriver Vidar Leif Haanes, 1. amanuensis ved Menighetsfakultetet.

Det er tankevekkende, mener Haanes, at mange konservative kristne som verdsetter Skriften så høyt, likevel oppfattes som lite nådige. De ønsker nok oppriktig å være Jesu etterfølgere, men har vanskelig for å formidle Messiasens store raushet og milde barmhjertighet, som går hånd i hånd med hans klare ord og kompromissløse holdning til synden. Samtidig kan mange av de organisasjoner og enkeltkristne som får

merkelappen 'liberale', ofte demonstrere en raushet og tilgivende nåde som utvilsomt står Jesu eget hjerte nær.

LUTHERSK KIRKETIDENDE

BISPEEMBEDET I HISTORISK PERSPEKTIV

Opp gjennom historien har bispeembedet hatt ulik utforming: fra de misjonerende «gründer-biskoper» via «problematisk skikkelser» som fyrstebiskoper til Det 2. Vatikankonsils oppfatning som definerer biskopen med henblikk på menigheten. I dag antar bispeembedet igjen misjonsartede trekk, slik det var ved kirkehistoriens begynnelse. «Om dette embedet ikke fantes, måtte man i dag oppfinne og innføre det,» sa fundamentalteologen Herman Josef Pottmeyer i en tale nylig i forbindelse med at Hamburgs erkebiskop, Ludwig Averkamp, går inn i pensjonistenes rekke. En biskops fremste anliggende er de kristnes enhet. han står ikke over den kirke som er ham

betrodd, men er selv del av den og en medbror i troen. «En vinnende og overbevisende biskop er en vel-signelse for sitt bispedømme,» sa Pottmeyer.

HVA ER AKTIV, HVA ER PASSIV?

Det har vakt oppsikt at høyesterett i London har gitt en 43-årig kvinne som er lammet fra halsen, rett til å kreve at de behandler leger slår av pustemaskinen som holder henne i live. Ifølge dommerne er dette ikke aktiv, men passiv dødshjelp, i dette tilfellet avslutning av medisinsk behandling. Legene som hadde fremmet saken, avslår kvinnens krav under henvisning til den hippokratiske leged.

Vatikanet har kommet med sterk kritikk av domstolens kjennelse, mens de katolske erkebiskopene Mario Conti, Glasgow, og Peter Smith, Cardiff, understreker den sykes rett til selvbestemmelse. Den som «åndelig sett fullt ut er i stand til å forstå alle konsekvensene», må også få

Pater Rudolf Artz M.S.F. er død

Pater Rudolf Artz M.S.F. døde om morgenen den 2. april mens han feiret den hellige messe, umiddelbart etter kirkebønnen.

Rudolf Artz var født i Seinbach, i det tyske bispedømmet Trier, den 7. mai 1929. Han ble presteviet i Ravensgierburg den 2. juli 1962 og kom etter studier og virke i Tyskland og Italia til Norge i 1972. Her virket han i sjelesorgen i Tromsø, men det meste av sin tjeneste hadde han i Narvik der kirke ble bygget og menighet opprettet i hans periode: Kristus Konge kirke ble innviet i 1976, og menigheten formelt opprettet i 1988. I dag teller menigheten i Narvik vel 100 medlemmer. Pater Artz var spesielt engasjert i spørsmål som hadde med den katolske kirkes sosiallære å gjøre og arbeidet aktivt innen sjømannsmisjon.

Fra 1991 til 1995 var han tilknyttet St. Eystein menighet i Bodø, deretter var han en kort tid sogneprest i St. Sunniva menighet i Harstad før han vendte tilbake til Tyskland i 1997. Her bodde han i sin kongregasjons hus i Lebenshahn ved Bad Neustadt/Salle i Unterfranken frem til sin død den 2. april. Onsdag 10. april ble det feiret rekviemmesse for pater Artz i St. Eystein kirke i Bodø.

bestemme når utålelige, farlig eller ekstraordinære medisinske prosedyrer bør avsluttes, sier Smith, ifølge Catholic Herald. Han viser bl.a. til at paven nylig uttalte at fortsatt medisinsk behandling «vil ikke bare være nytteløs men også være respektløst overfor en pasient på det terminale stadium». Biskopene stiller seg altså på dommernes side og ser saken som passiv dødshjelp.

«Men hva er passiv og hva er aktiv i denne sammenheng?» spør ukemagasinet Christ in der Gegenwart i sin rapport om saken. Og svarer: «Denne saken viser spriket mellom våre begreper og moderne medisin.»

TAKKER NEI TIL LIVVAKT!

Colombias katolske biskoper takker nei til regjeringens tilbud om livvakt etter mordet på erkebiskop Isaias Duarte Cancino (63) av Cali i mars i år: Duarte hadde foretatt en 'massevielse' av brudepar i kirken Den gode Hyrde i et av Calis fattigste strøk, da han ble skutt ned og drept utenfor kirken av to ukjente menn på motorsykel. «Vi forkynner evangeliet så vi trenger ikke statlig beskyttelse,» sier presidenten i Den colombianske bispekonferanse, erkebiskop Alberto Giraldo Jaramillo av Medellín: Skulle noen angripe, «er vi rede til å dele skjebne med vår bror». I Columbia ser man biskopenes beslutning som en solidaritetserklæring med den myrdede, som konsekvent nektet livvakt fordi det ville bety ytterligere tap av liv ved et evt. mordanslag mot ham. Duarte var kjent som «fredsbiskopen» og brukte en stor del av sitt liv på arbeid blant landets fattigste og på å motarbeide kokain-handelen. Paven, som utnevnte Duarte til erkebiskop i 1995, er dypt rystet over at «denne generøse og modige hyrde» og talsmann for den glade budskap har måttet bøte med livet for sitt utrettelige forsvar for menneskelivet, sin motstand mot alle former for vold

og sin innsats for å fremme sosial rettferd i evangeliets ånd.

Rundt 20.000 møtte opp til erkebiskop Duartes begravelse, deriblant 90 prester fra Colombia og en rekke andre land. Sørgeskaren reagerte med høylydt protest da president Pastrana i en tale etter requiemmesse oppfordret til nasjonal enhet. Pastranas forsonende holdning til opprørsgrupper er blitt upopulær, og kritikere hevder at venstreorienterte geriljagruppen har benyttet regjeringens ettergivende politikk på 1990-tallet til å styrke sin stilling. Politiet antar at 'kokain-baroner' beordret mordet på Duarte for å forhindre at han skulle avsløre detaljer om narkotika-kartellens pengestøtte til politikernes valgkampanjer, forhold han hadde påtalt senest en måned før han ble drept. En offentlig komite skal nå undersøke anklagene.

Siden 1998 er 26 colombianske katolske prester drept av geriljaen, paramilitære og kokain-handlere. Og i det siste er ti colombianske biskoper og rundt 50 prester blitt truet på livet.

CATHOLIC HERALD/ THE TABLET

VANSKELIGERE FOR KRISTNE I PAKISTAN

Kun 2 % av Pakistans 137 millioner mennesker er kristne (katolikker og protestanter). Den 17. mars i år ble fem mennesker drept ved et attentat i en protestantisk kirke i Islambad. «Intervensjonen i Afghanistan har gjort det vanskeligere for kristne i Pakistan,» sier John Nevin, irskfødt prest ved Notre-Dame-de-Fatima-katedralen i Islamabad. Mange av Pakistans islamske ledere støttet Talibans folk, hvorav flesteparten var utdannet i pakistanske islamskoler. Etter Talibans fall har mange taliban-folk søkt tilflukt i Pakistan, og frykt for en ny terrororientert islamsk bevegelse er ikke ubegrunnet. Islamske 'integrister' anser de kristne som «vestens agenter», sier pater Nevin. «Det er ikke lett å være kristen i

Pakistan. Vi regnes som annen-klasses borgere. Trakassering er et dagligdags fenomen: begrenset adgang for unge til universiteter og høyskoler, ingen adgang til administrative stillinger... Og blasfemiloven tillater en muslim – til enhver tid og uten overprøving – å anklage en kristen for fornærmelse av islam, en anklage som kan medføre dødsstraff. Pervez Musharafs regjering prøver imidlertid å gjøre noe med denne diskrimineringen. Siden januar 2002 har kristne lik stemmerett med muslimene (tidligere kunne kristne bare stemme på et svært begrenset antall kristne representanter). Den nåværende regjering teller to kristne ministre, så her er merkbare fremskritt.»

«... GUD ER FORELSKET I OSS»

Det danske kirkebladet Katolsk Orientering (KO) var nylig på besøk hos Mariasøstrenes Børnehavn i Vejle, en barnehavn med mange nasjonaliteter, men hvor det ikke nettopp vrirler av katolikker: «Her er faktisk ligeså mange muslimer som katolikker,» skriver KO-redaktør Birgit Stresino. Foreldrene er vel vitende om at dette er en katolsk barnehavn, men de vil gjerne ha sine barn i Mariasøstrenes barnehavn, forteller leder Eva Worsøe.

En gang i uken står «Snakke om Gud» på programmet. «Jeg synes det er viktig å formidle troen til de små. Og det jeg vil vise dem, er glæden ved å tro,» sier Eva Worsøe. «Det er viktig at de får et fundament. Mange velger kanskje troen fra når de blir voksne, men jeg vil likevel gjerne at de tenker tilbake på at da de gikk i barnehavn, lærte de at Gud elsker oss, eller som de selv sier, at 'Gud er forelsket i oss'.»

IKKE BELÆRE,

MEN ÆRE OG FEIRE...

«På våre breddegrader trenger vi først og fremst en radikaliserings av gudstroen.» Det mener

Joachim Wanke, katolske biskop i Erfurt, Tyskland. Både i gudstjenester og i kirkelig sammenheng generelt bør man i langt sterkere grad henviser til Guds ubegripelig store virkelighet og «feire» den, fremfor å belære andre moralsk. Samtidig advarer Wanke mot å glemme «det kirkelige» ved kristendommen: «Som kristen lever jeg av andres tro, av troen til dem som har levet før meg. Ideer forflyktiges hvis de ikke har en struktur.» CiG

PRESTESTUDENTER OG KYSKHETEN

I en tale den 15. mars sa paven Johannes Paul II at prestestudenter som har problemer med seksuell avholdenhet, bør revurdere sitt kall. Slike begynnerproblemer lar seg sjelden løse senere, og selv om Damaskus-opplevelser og omvendelser forekommer, er det ikke slik «forsynet vanligvis virker», sa paven. Som oppfordret åndelige veiledere og andre involvert i prestestudentenes danning og utdanning, om å være årvåkne overfor slike problemer. Uken før pavens tale sa Vatikanets pressetalsmann at homoseksuelle menn ikke bør få bli prester.

CATHOLIC HERALD»

«EN NOBEL HUMANIST»

Hans Georg Gadamer var en «nobel humanist», skriver paven i et kondolansbrev til den tyske filosofens familie. Gadamer døde 14. mars, 102 år gammel. Paven minner om gjentatte møter med Gadamer i Castel Gandolfo hvor «jeg lærte å sette pris på hans ærlige sannhetssøken, hans skarpe tanke, hans hjertelige respekt for sin samtalepartner og aktelse for verdiene i den kristne arv». Paven roser særlig Gadamer hermeneutiske filosofi, hans forståelselære, som har hatt stor betydning for bibeltolkningen og åpenbarings- og dogmehistorien.

I Gadamer hovedverk «Wahrheit und Methode» (1960) står betingelsene for i det å kunne forstå – forstå hverandre generelt,

men særlig tekster, ikke minst fortidens – i sentrum: Å forstå en tekst innebærer, sier Gadamer, først og fremst å forstå det spørsmålet teksten vil gi svar på, men også leserens egen historiske situasjon er en konstituerende del av forståelsens 'sirkel'. Først når den overleverte forståelseshorisont smelter sammen med den nåtidige leserens egen forståelseshorisont, blir tekstens sannhet tilgjengelig for leseren. Det Gadamer fryktet mest av alt, var historieløsheten.

Gadamer var protestant, men forholdt seg gjennomgående distansert og tilbakeholdende til religion. Men i sin siste bok, et lengre intervju utgitt to uker før hans død, kommer han overraskende med en inntrengende oppfordring til interreligiøs dialog om det transcendent, «det avgjørende ukjente i livet»: «Det eneste som ennå kan redde oss, er en samtale mellom de store religionene.» Dagens usikkerhet og angst kan få menneskene til å stoppe opp på sin «halvkatastrofale vei». Teologiens oppgave i vår tid er å gjøre menneskene følsomme overfor religiøse, etiske og filosofiske spørsmål. Hva den religiøse følelse er? «Noe vi ikke kommer utenom, et håp kanskje, eller snarere en oppgave som forener oss alle i vår gjensidige forståelse.» CiG/Signum

EN SAMVITTIGHETSSAK

Paven har pålagt biskop Franz Kamphaus av Limburg å trekke bispedømmets svangerskapsrådgivning ut av det statlige rådgivningssystem. Ifølge tysk lov må en kvinne som ønsker abort, ha attest for gjennomgått statlig godkjent rådgivning, og pavens syn er at ved å utstede slike attester, blir katolsk rådgivningsinstanser indirekte involvert i abort. Etter gjentatte oppfordringer fra paven trakk, som kjent, de øvrige tyske biskopene trakk, som kjent, sine rådgivningskontorer ut av det statlige system i 1999, men Kamphaus ble værende av samvit-

tighetsgrunner: Bare ved å forbli i 'systemet', vil kirken ha mulighet til også å nå kvinner som i utgangspunktet er bestemt på abort og evt. få dem til å ombestemme seg.

Kamphaus understreker at han respekterer pavens samvittighetsbeslutning, men at han ikke kan utføre den; paven har bedt hjelpebiskop Gerhard Pieschl sette den i verk. Pavens beslutning «etterlater dype sår», sier Kamphaus, som forblir i sitt embede: «Hvilket signal ville det gi om en samvittighetskonflikt mellom den lokale kirke og verdenskirken bare lot seg løse ved å si fra seg embedet?» Den tyske bispekonferanses formann, biskop Karl Lehmann, er glad for at Kamphaus forblir i sitt embede, «til tross for den for ham smertelige avgjørelse». Presidenten for «Sentralkomiteén for tyske katolikker» mener pavens påbud ringeakter det ansvar biskopene, ifølge Det 2. Vatikanekonsil, har for lokalkirken, og ignorerer at mange kvinner, via bispedømmet Limburgs rådgivningskontorer, har revurdert sitt standpunkt og fullført svangerskap. KNA/KI

R.I.P.

*Vår kjære søster
Hieronyma Jongman,
født 11.01.1915
i Leiden, Nederland,
døde 6. april 2002*

Bergen, Marias Minde
St. Franciskus Søstre

*Jeg er oppstandelsen og
livet, sier Herren. Den som
tror på meg, eier det evige
liv, han står ikke under
dommen, men vandrer
over fra død til liv.*

Joh 11, 25; 3, 36; 5; 24

blikk på tiden

Kommunikasjon 1

Alltid spennende å observere hvordan et byråkrati under press og trykk reagerer; ikke minst interessant er å gjette seg til det som ikke sies. Men hva Vatikanet angår, noterte National Catholic Reporters John L. Allen nylig, kommer et ekstra hinder, «en slags kulturkløft». Særlig en del av de mer tilårskomne prelater i kurien, det pavelige embetsverk, «fikser ikke det å henvende seg til moderne vestlige mennesker, (-) enten skjønner de ikke, eller vil ikke skjønne reglene for offentlig samtale i våre vestlige samfunn», skriver Allen. Og forteller: Uoffisielle kretser i Vatikanet hadde forhåndstipset om at pavens skjærtorsdagsbrev til prestene inneholdt referanser til sexskandalene i USA. Og dagen før pressekonferansen hvor kardinal Dario Castrillón Hoyos, leder for Kongregasjonen for geistligheten, skulle presentere brevet, (for å ta av for paven som også uten denne tradisjonelle pressekonferansen hadde et voldsomt program i Den stille uke), lot én fra innsiden Allen vite at kardinalen var blitt «briefet» om hva slags spørsmål man kunne vente fra journalistene. «Så man skulle tro de var forberedt,» skriver Allen.

Og på en måte var de det: Først leste kardinalen og en av hans toppfolk opp lengre kommentarer til pavens brev, som hovedsakelig handlet om skriftemålet og dets betydning for prestens liv og levned. Så åpnet pressetalsmann Navarro-Valls for spørsmål. Og i 15-20 minutter gikk journalistene rett på sak: Hvorfor møter ikke paven personlig i denne viktige saken? Hvorfor henviser brevet bare indirekte til skandalene? Vil Vatikanet støtte 'automatisk rapportering' av misbruksaker til de sivile myndigheter? Hva skal man legge i signaler fra Vatikanet om at homoseksuelle skal utelukkes fra presteseminarene? Har Bostons kardinal

fremdeles Vatikanets tillit? etc. etc. Kardinalen noterte ivrig, skriver Allen, men viftet etter endt runde spørsmålene til side. «Jeg vil ikke ta flere risikoer enn nødvendig,» sa han og trakk smilende frem en tosiders erklæring, som han leste opp, med små kommentarer underveis som bare understreket inntrykket av å være «out of touch» og mest opptatt av å kirkelig selvforsvar. En forsiktig påminnelse fra en Newsweek-journalist om «Deres Eminense, hva med spørsmålene våre?», ble igjen viftet bort av en noe irritert kardinal, skriver Allen. «Jeg lyttet til deres spørsmål og hadde håpet dere ville lytte når jeg taler,» sa kardinalen.

«Hvorfor be om spørsmål når man ikke har til hensikt å svare på dem?» undrer Allen, også han irritert. Og skuffet. Over en kardinal som den gang han var biskop av Pereira i Colombia modig hadde konfrontert kokain-baronen og terroristen Paulo Escobar med den voldsspiral hans virksomhet førte med seg, og som på Escobars noe nedlatende spørsmål om hvem biskopen representerte, hadde svart: «Ham som skal dømme deg på den ytterste dag!» Biskopens initiativ bidrog til at Escobar gikk i forhandlinger med regjeringen. Hvorfor så unnvikende og svarløs nå? spør Allen.

«Hvis jeg skulle gi mine bispekolleger et råd for årene fremover,» sa erkebiskopen av Milano, kardinal Carl Maria Martini, under et møte først på 1990-tallet for katolske 'mediebiskoper', biskoper med medier som særlig ansvarsområde innen sine respektive bispekonferanser, «er det: Tenk medier, medier, medier!» Et møte med pressen, understreket Martini, krever minst like god forberedelse som en god preken. Den gode kardinal, som kombinerer dyp bibelkunnskap med et skarpt blikk for sin samtids tendenser og behov, og som

har vist at kommunikasjon kan han, enten det gjelder pressen eller å de unge i tale, tør ha hatt en noe annen form for forberedelse i tankene enn ferdigskrevne svar på ikke formulerte spørsmål.

Kommunikasjon 2

Den engelske skuespilleren Sir Alec Guinness, som døde i fjor godt opp i årene, gjorde aldri noe stort ut av han i sin tid konverterte til Den katolske kirke. Sa han noe, var det i typisk stil: uten fakter. Hans memoarer, av høy karat som hans skuespillerkunst, antyder underfundig: Konversjonen bidrog, skriver Guinness, sammen med Händels musikk til å holde ham ved de fulle fem!

En liten historie han forteller, trekker oss med litt videre: Det er pause under filmminnspilling i en liten fransk by (Guinness spiller Chestertons detektivprest Fr. Brown), og Guinness, i sin prestekjole, slår et slag nedover gaten i kveldingen. En ukjent liten gutt kommer opp på siden av ham, tar ham i hånden og slår følge, men sier ingenting. Heller ikke Guinness sier noe, redd for at gutten skal bli skremt at hans underlige engelske lyder. Slik går de sammen et stykke inntil gutten slipper Guinness' hånd og piler videre. Det var hit han skulle.

Denne hendelsen, sier Guinness, fikk ham til å ane at det var noe hellig og varig i den katolske kirke, men tilføyer at det ikke var turen i seg selv som gjorde at han ble katolikk, men hans oppmerksomhet ble trukket i den retning. Slik, sier Guinness, kom han til Kirken. Og ble der.

Lykkelige de katolske barn som har hatt all mulig grunn til å nære en slik ubetinget tillit til en prests hånd som den lille gutten i Guinness' historie viste. Vi er mange.

UKJ

Sommerferie i Lofoten?

Lofoten er et av landets mest populære feriesteder, enten man er nordmann eller utlending, og det med god grunn! For Lofoten har vakker natur med kort avstand mellom hav og høye spisse fjell. Mot vest skuer man rett ut i det enorme hav. I øst har man Vestfjorden med fastlandet og Bodø by lengst i øst. Og på den sydligste spiss dukker Moskenes, Værøy, Røst og Skomvær opp. Gjennom et fascinerende landskap snor riksveien seg med sine mange små sideveier. Gamle flotte broer og undersjøiske tunneler forbinder de viktigste øyene med hverandre. Noen steder støter man på digre strender som får en til å tenke på sydlige breddegrader. Den omfattende landbruksvirksomhet undrer mange tilreisende. Men først og fremst legger vel folk merke til de mange gamle og nye fiskemottak og rorbuer som representerer alt fra kultur til gammel og ny næringsvei.

Gjennom juni og juli måned kan alt dette oppleves 24 timer i døgnet i dagslys. Transportmulighetene er mange. Til Lofoten kommer man med hurtigrute, bilferge, hurtigbåt eller fly. Gjennom Lofoten reiser de fleste med egen bil, turbuss eller rutebuss. Men ikke så få bruker sykkel.

Omtrent midt i Lofoten eier Den katolske kirke et markant gårdsbruk: Storfjord gård. Det ble overtatt i 1935, og der finnes det et gårdskapell med 50 sitteplasser og navn etter Den Hl. Familie. Det tjener som menighetskirke for Lofoten. Kapellet med sin utsmykning er fascinerende, og utenfor finnes det en stor kunstig oppbygd Lourdes-grotte. Før, under og etter Annen verdenskrig var det et lite mannskloster her. Kapellet betjenes fra Bodø, og regelmessig holdes det messer foruten dåp, førstekommunion, konfirmasjon og ektevigsel. Storfjord gård befinner seg ved riksvei 815, midt mellom Leknes og Stamsund, 7 km

fra hvert av disse trafikkknutepunkter.

Gården drives i dag av forpakter. Potet- og grønnsakproduksjon er den viktigste aktivitet, med videreforedling til spennende spesialprodukter. I tillegg til gårdsdriften *tar man imot gjester til overnatting*. Kjøkken, stue, dusj og toalett i bygningen med overnattingsrom står til gjestenes disposisjon. Mange gjester har sendt meget hyggelige tilbakemeldinger etter opphold på Storfjord gård hvor det ikke er flere gjester enn at forpakterfamilien, Solveig og Anfinn Johansen, gjerne blir kjent med hver gjest.

For den som vil til Lofoten på sommerferie, er Storfjord gård intet dårlig boalternativ! Jeg anbefaler å vurdere det!

Torbjørn Olsen,
Sogneadministrator
Storfjord gård:
Tlf.: 76 08 68 99, Steineveien 323
8340 STAMSUND

Stiftelse av «Vi er kirke» i Norge

Det annet Vatikankonsil ga en viktig impuls til fornyelse av den katolske kirken. De siste årene har den katolske fornyelsesbevegelsen «Vi er kirke» vokst fram, med en visjon om å videreføre tankene og verdiene fra Det annet Vatikankonsil. «Vi er kirke» finnes nå i en rekke land og opplever stor oppslutning om sine ideer. Bevegelsen springer ut av «Kirchenvolksbegehren» og «Dialog für Österreich», som turde være kjent bl.a. fra St. Olavs spalter. Det østerrikske initiativet gav støtet til en rekke tilsvarende bevegelser i andre land, som «Wir sind Kirche» (Tyskland), «Nous sommes aussi l'Eglise» (Frankrike), «Somos Iglesia» (Spania), «Noi siamo Chiesa» (Italia), og «We are Church Coalition» (India), for å nevne noen. De nasjonale bevegelsene er samlet i International Movement We are Church (IMWAC).

Vi vil nå stifte en norsk «Vi er kirke»-organisasjon, bygget på

ønsket om en kirke som:

- er inkluderende og i ord og handling viser respekt for menneskerettigheter — uavhengig av sivilstand, kjønn eller seksuell legning
- tar den enkeltes opplyste samvittighet på alvor
- tar dagens unge og deres situasjon på alvor
- arbeider for et økumenisk fellesskap om dagens og fremtidens utfordringer
- mobiliserer og utnytter legfolkets ressurser og ønske om medvirkning

Vi vil etablere et forum for åpen, likeverdig dialog om sentrale tema som:

- kvinners rolle i kirken
- spørsmålet om sølibat for sekulærprester
- seksualitet, samboer-/partnerskap, skilsmisse og gjengifte
- kirkens engasjement i forhold til sosial rettferd og miljøspørsmål
- særskilte forhold i den norske katolske kirken

Den 11. oktober i år er det 40 år

siden Det annet Vatikankonsil ble åpnet, og vi har valgt denne datoen for vårt formelle stiftelsesmøte. Møtested og program er ikke fastlagt ennå, men det er viktig at så mange katolikker som mulig som deler våre målsettinger, setter av denne datoen (og tar med seg mange likesinnede).

Vi er kirke—Norge har en egen hjemmeside:

<http://folk.uio.no/palk/home/pragamdokument.htm>

Den er ikke ferdig utbygget ennå, foreløpig vil man ved å klikke seg inn på den finne et utkast til det programdokument og de statutter som skal vedtas på stiftelsesmøtet.

For å komme i kontakt med oss, kan du skrive til

vierkirke@yahoo.no, eller til leder for interimstyret, Aasmund Vik, Falsens gate 27b, 0556 Oslo. Da kommer du med på vår mailing-list og får informasjon om stiftelsesmøtet og andre av våre aktiviteter, og om hvordan du tegner deg som medlem.

Aasmund Vik, Baby Johannessen,
Pål Kolstø, Anne Margrethe Hagen.

liturgisk kalender

Pavens bønneintensjoner i mai

*At de kristne må leve
sin tro på en
overbevisende måte
og bli troverdige
vitner om det
kristne håp.*

*At kvinners kall i
familie og samfunn ved
Marias forbønn må
styrkes i alle
land og kulturer.*

i juni

*At religiøse ledere må
bidra til fred i verden
ved selv å møte
hverandre i vennlig
og åpenhjertig dialog.*

*At det troende legfolk
legger seg i selen for
å være det «jordens salt»
og «verdens lys»
de ved dåpen er kalt
til å være.*

MAI

- Ons 1 (Den hellige Josef, håndverkeren) Apg 15, 1-6; Joh 15, 1-8 (eller minnedagens tekster: 1 Mos 1, 26-2, 3 eller Kol 3, 14-15.17.23-24; Matt 13, 54-58)
- Tor 2 Den hellige Athanasius. (Valgfrie minnedagslesninger) Apg 15,7-21; Joh 15, 9-11
- Fre 3 De hellige Filip og Jakob, apostler. 1 Kor 15, 1-8; Joh 14, 6-14
- Lør 4 Apg 16, 1-10; Joh 15, 18-21
Tidebønn for uke 2
- SØN 5 6. SØNDAG I PÅSKETIDEN. Apg 8, 5-8.14-17; 1 Pet 3, 15-18; Joh 14, 15-21
- Man 6 Apg 16, 11-15; Joh 15, 26-16, 4a
- Tir 7 Apg 16, 22-34; Joh 16, 5-11
- Ons 8 Apg 17, 15.22-18, 1; Joh 16, 12-15
- TOR 9 KRISTI HIMMELFART. Apg 1, 1-11; Ef 1, 17-23; Matt 28, 16-20
- Fre 10 Apg 18, 9-18; Joh 16, 20-23a
- Lør 11 Apg 18, 23-28; Joh 16, 23b-28
Tidebønn for uke 3
- SØN 12 7. SØNDAG I PÅSKETIDEN. Apg 1, 12-14; 1 Pet 4, 13-16; Joh 17, 1-11a
- Man 13 Apg 19, 1-8; Joh 16, 29-33
- Tir 14 Den hellige Mattias, apostel. Apg 1, 15-17.20-26; Joh 15, 9-17
- Ons 15 (Den hellige Hallvard) Apg 20, 28-38; Joh 17, 11b-19
- Tor 16 Apg 22, 30.23, 6-11; Joh 17, 20-26
- Fre 17 Apg 25, 13b-21; Joh 21, 15-19
- Lør 18 Den hellige Erik. (Valgfrie minnedagslesninger) Apg 28, 16-20.30-31; Joh 21, 20-25
Pinsefasten: 1 Mos 11, 1-9, eller 2 Mos 19, 3-8a.16-20b, eller Esek 37, 1-14, eller Joel 3, 1-5; Rom 8, 22-27; Joh 7, 37-39
- SØN 19 PINSE. Apg 2, 1-11; 1 Kor 12, 3b-7.12-13; Joh 20, 19-23
- Man 20 (Den hellige Bernardin av Siena) Jak 3,13-18; Mark 9,14-29
Tidebønn for uke 3
- Tir 21 Jak 4, 1-10; Mark 9, 30-37
- Ons 22 Jak 4, 13-17; Mark 9, 38-40
- Tor 23 Jak 5, 1-6; Mark 9, 41-50
- Fre 24 Jak 5, 9-12; Mark 10, 1-12
- Lør 25 (Den hellige Beda den Ærverdige) (Den hellige Gregor VII) (Den hellige Maria Magdalena de' Pazzi) Jak 5, 13-20; Mark 10, 13-16
- SØN 26 FESTEN FOR DEN HELLIGE TREENIGHET. 2 Mos 34, 4b-6.8-9; 2 Kor 13, 11-13; Joh 3, 16-18
- Man 27 (Den hellige Augustin

- av Canterbury) 1 Pet 1, 3-9; Mark 10, 17-27.
I Tromsø stift: *Årsdag for bispevigselen.*
Tidebønn for uke 4
- Tir 28 1 Pet 1, 10-16; Mark 10, 28-31
- Ons 29 1 Pet 1, 18-25; Mark 10, 32-45
- Tor 30 1 Pet 2, 2-5.9-12; Mark 10, 46-52
- Fre 31 Jomfru Marias gjesting hos Elisabeth. Sef 3, 14-18 eller Rom 12, 9-16b; Luk 1, 39-56

JUNI

- Lør 1 Den hellige Justin. Jud 17.20b-25; Mark 11,27-33
- SØN 2 **FESTEN FOR KRISTI LEGEME OG BLØD.** 5 Mos 8, 2-3.14 b-16a; 1 Kor 10, 16-17; Joh 6, 51-58
- Man 3 Den hellige Karl Lwanga og hans ledsagere. 2 Pet 1, 2-7; Mark 12, 1-12
Tidebønn for uke 1
- Tir 4 2 Pet 3, 12-15a.17-18; Mark 12, 13-17
- Ons 5 Den hellige Bonifatius. (Valgfrie minnedagslesninger) 2 Tim 1, 1-3.6-12; Mark 12, 18-27
- Tor 6 (Den hellige Norbert) 2 Tim 2, 8-15; Mark 12, 28b-34
- Fre 7 **JESU HJERTEFEST.** 5 Mos 7, 6-11; 1 Joh 4, 7-16; Matt 11, 25-30
- Lør 8 Jomfru Marias rene hjerte. Jes 61,9-11; Luk 2,41-51
Tidebønn for uke 2
- SØN 9 **10. SØNDAG I DET ALLMINNELIGE KIRKEÅR.** Hos 6, 3-6; Rom 4, 18-25; Matt 9, 9-13
- Man 10 1 Kong 17, 1-6; Matt 5, 1-12
- Tir 11 Den hellige Barnabas. Apg 11, 21b-26 og 13, 1-3; Matt 10, 7-13
- Ons 12 1 Kong 18,20-39; Matt 5,17-19
- Tor 13 Den hellige Antonius av Padova. (Valgfrie minnedagslesninger) 1 Kong 18, 41-46; Matt 5, 20-26
- Fre 14 1 Kong 19, 9a.11-16; Matt 5, 27-32
- Lør 15 1 Kong 19, 19-21; Matt 5, 33-37
Tidebønn for uke 3
- SØN 16 **11. SØNDAG I DET ALLMINNELIGE KIRKEÅR.** 2 Mos 19, 2-6a; Rom 5, 6-11; Matt 9, 36-10,8
- Man 17 1 Kong 21, 1-16; Matt 5, 38-42
- Tir 18 1 Kong 21, 17-29; Matt 5, 43-48
- Ons 19 (Den hellige Romualdus) 2 Kong 2, 1.6-14; Matt 6, 1-6.16-18
- Tor 20 Sir 48, 1-14; Matt 6, 7-15
- Fre 21 Den hellige Aloisius Gonzaga. (Valgfrie minnedagslesninger) 2 Kong 11, 1-4.9-18.20; Matt 6, 19-23
- Lør 22 (Den hellige Paulinus av Nola) (De hellige John Fisher og Thomas More) 2 Krøn 24, 17-25; Matt 6, 4-34
Tidebønn for uke 4
- SØN 23 **12. SØNDAG I DET ALLMINNELIGE KIRKEÅR.** Jer 20, 10-13; Rom 5, 12-15; Matt 10, 26-33
Søndag aften: Vigilien til Johannes Døperens fødsel. Jer 1, 4-10; 1 Pet 1, 8-12; Luk 1, 5-17
- Man 24 Johannes Døperens fødsel. Jes 49, 1-6; Apg 13, 22-26; Luk 1, 57-66.80
- Tir 25 2 Kong 19, 9b-11.14-21.31-35a.36; Matt 7, 6.12-14
- Ons 26 2 Kong 22,8-13 og 23,1-3; Matt 7,15-20
- Tor 27 (Den hellige Kyrillos av Alexandria) 2 Kong 24, 8-17; Matt 7, 21-29
- Fre 28 Den hellige Ireneus. (Valgfrie minnedagslesninger) 2 Kong 25, 1-12; Matt 8, 1-4
- Lør 29 Klag 2, 2.10-14.18-19; Matt 8, 5-17

Lørdag aften: Vigilien til de hellige Peter og Paulus, apostler. Apg 3, 1-10; Gal 1,11-20; Joh 21, 15-19

SØN 30 **DE HELLIGE PETER OG PAULUS, APOSTLER.** Apg 12, 1-11; 2 Tim 4, 6-8.17-18; Matt 16, 13-19

JULI

- Man 1 Am 2, 6-10.13-16; Matt 8, 18-22
- Tir 2 Am 3, 1-8 og 4, 11-12; Matt 8, 23-27
- Ons 3 Den hellige Thomas, apostel. Ef 2, 19-22; Joh 20, 24-29
- Tor 4 (Den hellige Elisabeth av Portugal) Am 7, 10-17; Matt 9, 1-8
- Fre 5 (Den hellige Antonius Zaccaria) Am 8, 4-6.9-12; Matt 9, 9-13
- Lør 6 (Den hellige Maria Goretti) (Valgfrie minnedagslesninger) Am 9, 11-15; Matt 9, 14-17

Pavens bønneintensjoner i juli

*At kunstnere må
bruke sin skaperevne
til å åpenbare Guds
kjærlighet for dagens
mennesker.*

*At Indias kristne
ikke hindres i offentlig
å bekjenne sin tro
og forkynne
evangeliet.*

REDAKSJON: Unni Klepper, Joynt (ansvarshavende redaktør),
Olav Egil Aune, May-Lisbeth Myrhaug, Brynjulv Norheim

FASTE MEDARBEIDERE: Bernt Eidsvig, Liv Greni, Gunnel Vallquist

REDAKSJONSRAÐ: Liv Bliksrud, Petter Bruce, Tove Bull,
Arne Fjeld o.p, Nils Heyerdahl, Ingrid Joys, Susanne Kjekshus Koch,
Pål Kolstø, Egil Mogstad, Else-Britt Nilsen o.p.

REDAKSJONENS ADRESSE: Akersveien 16, 0177 Oslo. Tlf.: 23 21 95 48 (redaksjonen)/
23 21 95 00 (ekspedisjon og adresseforandring). Fax.: 23 21 95 43. E-post: tidsskriftet@katolsk.no

ABONNEMENT: Årsabonnement kr. 220,- (Norge)/ kr. 230,- (øvrige europeiske land)/
kr. 250,- (andre verdensdeler). Bankgiro: 6022.20.13073

Design: Roger Jensen. Trykk: Viking Grafisk Digital AS

ISSN 0802-6726.

**St
OLAV**

BOKHANDEL A.S

AKERSVEIEN 14, 0177 OSLO
TLF. 23 21 95 55 FAX. 22 36 02 63

PRESANGFORSLAG TIL 1. KOMMUNIONSBERN:

* **"DEN HELLIGE DOMINIKUS" OG MIN VENN DON BOSCO**
Maximilian Kolbe Utgivelser. Kr. 95,- pr. stk.

*MARY JOSLIN/ GAIL NEWAY: " Fadervår – Bønnen Jesus lærte oss"
Lunde Forlag. Kr. 129,-

*SMÅ GRESKE REISEIKONER: Kr. 49,- og 85,-

***VI HAR OGSÅ VAKRE, SERTIFISERTE GRESKE IKONER FRA KR.
455,-**

NYUTGIVELSER:

Fra Solum Forlag: Ortodoks bønnebok med forklaringer og liten katekisme. Her finner vi bønner formulert av åndelige fedre som Basilios den Store og Efraim Syrereren. Utgivelsen er ved Fader Johannes og koster kr. 248,-

Fra forlaget Natur og Kultur i Sverige kommer en ny bok av Antoon Geels: "Berusad av Gud." Forfatteren fikk i oppdrag av forlaget å skrive en populærbok om mystikk, og løste oppgaven ved å holde et fiktivt møte mellom tolv mystikere fra tre religioner i Andalusia i Spania i år 1302. Kr. 285,-

ÅPNINGSTIDER: 10.00 – 17.00 . Lørd.: 10.00 – 14.00
E-post: bokhandel@katolsk.no

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Oppfordring til takksigelse

Takk mørket
for at du lærte lyset å kjenne

Kjente du ikke mørket
visste du ikke hva lyset er

Så dyp er da
vår Guds kjærlighet brødre

Fordi Han lot deg se
natten folde seg rundt dagen

Kjenner du lyset
den krybbe hvor natten hviler

Som før Kristus
tsarenes Tsar mine brødre her

Takk så nøden
for den glede du idag huser

Kunnskap fødes ved
Herrens tukt og Herrens kyss

Amen

Fra Arnold Eidslotts diktsamling
Dauids nøkkel (Gyldendal 2001)

REDAKSJON

Arne Klippen Jønni

Arne Klippen Jønni

Arne Klippen Jønni

Arne Klippen Jønni

Arne Klippen Jønni